पानापानातली कथा

(निसर्गपर काव्यसंग्रह - भाग ८)

रचना

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)

मंजुभारती प्रकाशन

पुणे

पानापानातली कथा (निसर्गपर काव्यसंग्रह – भाग ८)

रचना : डॉ. मंजूषा कुलकर्णी
(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)
साकेत / २५, जयवंत पालकर मार्ग,
पोद्दार रुग्णालयासमोर वरळी, मुंबई – ४०० ०३०.
भ्रमणध्वनी – ९०८२१६१५२४, ९८२२८३९४९१
Email : drmangushak@gmail.com

कायमस्वरूपी पत्ता : २३१, समर्थ अलंकार, फ्लॅट–२,
कवितांच्या बागेसमोर, ज्योतीनगर,
छत्रपती संभाजीनगर – ४३१ ००५.

प्रकाशक : सौ. उल्का मंगेश कुलकर्णी
मंजुभारती प्रकाशन
'अे' ५०४, महालक्ष्मी पॅलेस,
वेंकटेश शर्विल सोसायटी समोर,
सी.एन.जी. पंपासमोर, पारी कंपनी चौक,
नऱ्हे, पुणे – ४११०४१.

प्रथम आवृत्ती : मार्गशीर्ष शु. ३, शके १९४७
रविवार, दि. २३ नोव्हेंबर, २०२५

अक्षर जुळवणी : सौ. अनिता विनायक भालेराव
क्रिएशन,
जयश्री, १–एन, सेक्टर ए, एन–१,
सिडको, छत्रपती संभाजीनगर – ४३१००३.
भ्रमणध्वनी – ९४२३३ ९६८८१

मुद्रक : स्टार कॉपीयर्स प्रायव्हेट लिमिटेड
कुमठेकर मार्ग, सदाशिव पेठ, पुणे ३०

ISBN : 978-81-995372-2-4

सर्वाधिकार : © लेखिकेच्या स्वाधीन

किंमत : **₹ २००/–**

सर्व रसिकवरांना
सादर समर्पण...

मनोगत

'पानापानातली कथा' हा काव्यसंग्रह माझ्यासाठी फक्त शब्दांचा संग्रह नाही; तो माझं मन आहे. माझ्या भावना आहेत, माझे ऋतू आहेत, माझी एकांतातली शांतता आहे, माझ्या डोळ्यांत पसरलेलं आकाश आहे, आणि माझ्या अंतर्मनातील एका खोल जागेवर ठेवलेली प्रार्थना आहे. निसर्गाशी माझा संबंध नेहमीच शब्दांच्या पलीकडचा होता. मी त्याला पाहत नव्हते, मी त्याला जगत होते. वाऱ्याची झुळूक कानाशी आली की मला वाटायचं कुणीतरी बोलतंय. पानं सळसळली की वाटायचं त्यांच्या गोष्टी सुरू झाल्या. रानफुल उमटलं की मनात काहीतरी उगवतंय. शेतावरची पहाट दिसली की मला कविता सापडायची आणि संध्याकाळ उतरताना जेव्हा प्रकाश हळूहळू फाटक्या वस्त्रासारखा गडद होत जायचा, तेव्हा मला जाणवायचं जीवनाच्या कथा किती शांतपणे संपून पुन्हा सुरू होतात. कविता लिहिणं माझ्यासाठी काही ठरवून केलेलं काम नव्हतं. कविता माझ्याकडे चालून येत असे. जणू एखादा पक्षी खिडकीवर बसावा, तसा एखादा क्षण मनावर येऊन विसावे आणि मग शब्द उमलावेत. निसर्गात एक विलक्षण जिव्हाळा असतो. तो माणसाच्या वेदना ऐकतो, आनंद साठवतो, शांतता देतो. माझ्या मनातही असेच अनेक क्षण होते. कधी अस्वस्थ, कधी ओले, कधी शांत, कधी जिवंत. निसर्गाने त्या सर्वांना हात दिला आणि त्या सगळ्या क्षणांनी मिळून हा संग्रह जन्माला आला. मी कविता लिहिताना निसर्गाला 'बाहेर' ठेवत नाही. मी त्याला माझ्या 'आत' येऊ देते. पानांची सळसळ माझे शब्द बनते. पाऊस माझ्या ओळींमध्ये भिजतो. चांदणं माझ्या कवितेच्या कडव्यात थांबतं. फुलांचा सुगंध माझ्या रूपकांत येतो. आणि मनातल्या भावना ऋतूंसारख्या एकामागोमाग उमलत जातात.

'पानापानातली कथा' हे नाव मला तेव्हाच सापडलं जेव्हा मला जाणवलं आपल्या आयुष्यातील प्रत्येक दिवस म्हणजे एक पान. ते पान कधी हिरवं, कधी

पिवळं, कधी कोवळं, कधी सुकलेलं. तसं मनही. मनाला जे वाटतं, ते त्या दिवसाच्या पानावर उमटतं. आणि हे सर्व मिळून आपल्या जीवनाचं वृहद्? वृक्ष तयार होतं. मी या पुस्तकातील प्रत्येक कवितेला हात लावण्यापूर्वी ती 'मनात ऐकली'. निसर्ग माझ्याशी जे बोलला तेच मी तुम्हाला दिलं आहे. कविता लिहिली नाही त्या मला मिळाल्या. त्या पानापानातून प्रकट झाल्या. मी फक्त त्यांना शब्दरूप दिलं. या संग्रहातून मला एकच संदेश द्यायचा आहे. निसर्ग फक्त पाहायचा नसतो; त्याच्याशी मैत्री करायची असते. जेव्हा आपण निसर्गाशी बोलतो, तो आपल्या मनातील शांततेला हात देतो. आणि जेव्हा मन शांत होतं, तेव्हा कविता जन्मते. माझ्या या कविताही तशाच जन्मल्या निसर्गाच्या कुशीतून, आणि शांत मनातून.

'पानापानातली कथा' वाचताना तुम्हालाही तुमचं एखादं पान सापडलं एखादी आठवण, एखादी भावना, एखादं लहानसं सुख तर माझे शब्द सफल झाले असे मी मानेन. हा संग्रह मी तुम्हाला देत आहे मनातील ओल ठेवून, निसर्गाच्या सुगंधासकट, आणि हृदयातील शांततेच्या आशीर्वादासह.

– डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

प्रस्तावना

निसर्गाला शब्द नसतात, पण त्याच्या प्रत्येक पानाला, प्रत्येक फुलाला, प्रत्येक श्वासाला एक कथा असते. त्या कथा आपण ऐकू शकत नाही असं नाही; आपण त्या 'ऐकण्याइतके शांत' राहत नाही, एवढंच खरं. माणसाच्या जीवनात निसर्ग हा सतत उपस्थित असतो. कधी दुरून पाहणाऱ्या, कधी वाऱ्याच्या रूपाने बोलणाऱ्या, कधी पावसाच्या रूपाने हळव्या स्पर्शाने आपल्या मनात उमलणाऱ्या.

'पानापानातली कथा' हा काव्यसंग्रह म्हणजे निसर्गाच्या त्या शतजिव्हाळ्या कथांशी छेडछाड करणारी, त्यांना शब्दांचा ओवाळा घालणारी एक कोमल लेखणी आहे. या संग्रहातील कवितांची दुनिया कोणत्याही नकाशावर सापडणारी नाही; ती आपल्या मनाच्या तळातल्या त्या नाजूक जागेत वसलेली आहे जिथे ओलसर मातीचा सुगंध, दवबिंदूचा प्रकाश, फुलांचा नाजूक पहाटस्पर्श, आणि संध्याकाळच्या उमलत्या शांततेचा मंद श्वास एकत्र गुंफलेले आहेत. कवयित्रीने निसर्गाला केवळ पाहिलं नाही, तर त्याच्याशी संवाद साधला आहे. जणू झाडांच्या पानांशी बोलताना तिच्या हृदयाने जे ऐकले, तेच शब्दांच्या रूपाने इथे उमटले आहे.

'पानापानातली कथा' या नावातच एक मोहक रहस्य आहे. पान म्हणजे जगण्याची लहानशी पातळी जी दरवेळेस वेगळी असते. पान म्हणजे बदल. पान म्हणजे ऋतूंचा प्रवास. पान म्हणजे निसर्गाची कथा लिहिणारा एक छोटा अनाम लेखक. त्या प्रत्येक पानावर देवाने अदृश्य अक्षरांनी लिहिलेल्या कथांची सुगंधित झुळूक कवयित्रीने नीट जपून शब्दांत बांधली आहे. या संग्रहातील प्रत्येक कविता एखाद्या पानासारखीच आहे. कोणी कोवळी, कोणी हलकी पिवळी, कोणी वाऱ्यावर नाचणारी, कोणी निरव शांत बसलेली. कोणी पावसाच्या पहिल्या

स्पर्शात भिजलेली, कोणी उन्हाच्या सौम्य प्रकाशात चमकलेली, तर कोणी रात्रीच्या काळोखात चंद्रप्रकाशानं विणलेली. कवयित्रीच्या शब्दांत स्वतःचा एक ठाम सुर आहे. तिच्या लेखणीत निसर्गाला 'पहाण्याची' नाही, तर 'जगण्याची' ताकद आहे. पाऊस येतो तेव्हा तो तिच्या कवितेत फक्त 'वरून पडणारे थेंब' नसतात; तो बालपणीच्या आठवणींचा झरा ठरतो. झाडांची सळसळ केवळ आवाज नसते; ती मनात धुसफुसणाऱ्या भावना असतात. सूर्यप्रकाश फक्त प्रकाश देत नाही; तो मनाच्या आडोशाला वर्षानुवर्षे दडलेली धूळ झटकतो आणि नवीन आरंभाला आमंत्रण देतो. संध्याकाळी उतरलेला केशरी रंग तिच्याकडे वेळ होत नाही म्हणून धावणाऱ्या माणसाला थांबून स्वतःकडे पाहण्याचा धीर देतो. या संग्रहातील कविता वाचताना अनेकदा जाणवतं की निसर्ग फक्त बाहेर नाही. तो आपल्या मनातही तितकाच पसरलेला आहे. आपण माळरानावरून चाललो की, गवताची शिशिरस्फुट स्पर्श-शीतलता आपल्याला जशी जाणवते, तशीच ही कविता मनात येणाऱ्या भावनांना स्पर्श करते. कविता म्हणजे मनाचा स्पर्श. निसर्ग म्हणजे मनाचा श्वास. म्हणूनच हा संग्रह 'निसर्गपर कविता' असूनही फक्त निसर्गाविषयी नाही; तो मनाविषयी आहे.

या कवितांमध्ये वारा आहे. जुन्या आठवणींची पानं उडवणारा. पाऊस आहे न बोललेल्या शब्दांना ओल देणारा. धुकं आहे भावनांचे धूसर रेखाटन करणारा. चांदणं आहे रात्रीची प्रार्थना ऐकणारा. नदी आहे गेल्या भावनांना वाहून नेणारी. डोंगर आहे विश्वासाची उंची शिकवणारा. कवयित्रीने या सगळ्याला इतक्या नाजूक स्पर्शानं कवितेत आणलं आहे की वाचक निसर्गाशी पुन्हा ओळख करून घेतो जणू एक विसरलेला जुना मित्र. या कविता वाचताना नकळत आपल्या मनातील सुकलेली पानं पुन्हा हिरवी होतात. जखमा थोड्या भरतात. सुस्कारे शांत होतात. हसू नकळत उमलतं. अशा कवितांना वेळ लागत नाही; त्या 'विरून' नाही जात. त्या आपल्या आत रहातात. या संग्रहातील सर्वात मोठं वैशिष्ट्य म्हणजे नि:शब्दता. शब्द लिहिलेले असतात, पण त्यांच्या मधल्या शांत जागा त्या मात्र निसर्गाची खरी भाषा बोलतात. त्या जागांतूनच आपल्याला निसर्गाचा स्पर्श मिळतो. आणि याच स्पर्शातून कविता साकारते.

'पानापानातली कथा' हा संग्रह म्हणजे साहित्याच्या परंपरेला जपणारी एक सुंदर पानेरी. ज्येष्ठ साहित्यिकांच्या लेखणीतून उमटणाऱ्या कोमल प्रतिमा,

सूचिन्तित भाव, आणि साधेपणात दडलेलं गाढ सौंदर्य यांची छटा या पुस्तकात सहज दिसते.

हा संग्रह फक्त वाचनासाठी नाही; तो अनुभवण्यासाठी आहे. तो जगण्यासाठी आहे. तो मनाला स्वच्छ पांढरं कागद करून देण्यासाठी आहे. अशा शब्दांसाठी प्रचंड अंतःप्रेरणा लागते. निसर्गावर प्रेम लागते. मनात निर्मळ जागा लागते. कवयित्रीच्या लेखणीत ही निर्मळता आहे; आणि म्हणूनच हा संग्रह वाचकाला स्वतःच्या निसर्गाशी पुन्हा एकदा भेट घडवून आणतो. हा काव्यसंग्रह येत आहे हिरव्यापानांवरील दवबिंदूसारखा, सकाळच्या धुक्यासारखा, शांत नदीसारखा, आणि मनात खोलवर जाणाऱ्या प्रत्येक सुगंधासारखा.

श्री. विजय रणदिवे
निवृत्त कार्यक्रम अधिकारी
आकाशवाणी, औरंगाबाद

अनुक्रमणिका

१) मन हिरव्या क्षणांचे ... १३
२) तप्त झळा मातल्या ... १४
३) नवीन प्राण हे फुंकावे ... १५
४) वेळा चुकल्या ऋतूंच्या ... १६
५) नववधूची मोहिनी ... १७
६) पारदर्शी मन वसता ... १८
७) संगत असता मोहिनी ऋतूची ... १९
८) जीवन दुधावरली साय ... २०
९) गुलमोहराची आली थंडाळी उन्हात ... २१
१०) हे थेंबांचे मोती सुंदर ... २२
११) अनुरागासी नवे खुमार ... २३
१२) बरस बरस हे बरस नभा ... २४
१३) जीव पावसातून गोळा ... २५
१४) पाऊस म्हणजे काय ... २६
१५) आई म्हणजे तत्त्व चिरंतन ... २७
१६) पाऊस गुडूप व्हावा ... २८
१७) मधुर मधुरतम माधुर्याची ... २९
१८) थांब जरा तू राजा वरुणा ... ३०
१९) हरित दुलई जी अंथरलेली ... ३१
२०) भीज पावसाची ... ३२
२१) जावळाचे शेत ... ३३
२२) पाऊस हा दुराव्याची दोर कशी तोडी ... ३४
२३) वाट कुणाची पाहते धरणी ... ३५
२४) जरा वळून पहावे ... ३६
२५) पुनव मनात विराळी ... ३७
२६) चिंब ओल्या वाटेवरती ... ३८
२७) बरवा श्रावण जन्मला ... ३९
२८) भरलेल्या मेघांची तोरणे ... ४०
२९) ती शुभांगी पुष्पिका ... ४१
३०) वर्षाराणीचे चित्र मोहक ... ४२
३१) इथे विसावती कला ... ४३
३२) सांगते सृष्टी ही काय ... ४४
३३) बीज अंकुरे अंकुरे ... ४५
३४) नयनसूख कोणते कळावे ... ४६
३५) दिशा उजळता ज्योती पसरते ... ४७
३६) वसुंधरा यौवनात ... ४८
३७) घर वेगळे नकोच सजणा ... ४९
३८) प्रभातवेळी किरणशलाका ... ५०
३९) दाण्यादाण्यात शिरीहरी ... ५१
४०) वसंतातली वसंतगाणी ... ५२
४१) काही कवडसे ऐसे ... ५३
४२) ही पाण्याची कहाणी ... ५४
४३) सुरम्य जगणे दिसावे ... ५५

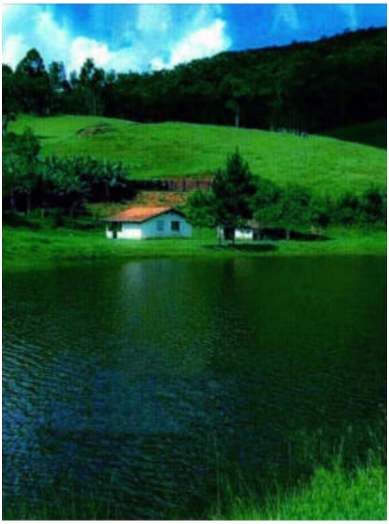

(१)
मन हिरव्या क्षणांचे

आस हिरव्या तळ्याशी
काठ हिरवे भरले
तृण ताजे हिरवाले
हिरवाई पांघरले

झाडं हिरवे हिरवे
वेली हिरव्या बरव्या
कलिकाही हिरव्याशा
हासू गोडाले झरव्या

लाटा हिरव्या हिरव्या
वाटा हिरवाईतल्या
पायी रेशीम हिरवी
माया मिरवाईतल्या

झाडी हिरवीगार ती
हिरवली गार हवा
पाचू ओसरले किती
रंग हिरवार नवा

नभ हिरवुसलेले
जळ हिरव हिरवे
भुई हिरवी तरवी
सुख हिरवे मिरवे

घरकुल हिरव्याशा
ऱ्या भऱ्या स्वप्नांचे
घरदार हिरवाळ
मन हिरव्या क्षणांचे
मन हिरव्या क्षणांचे....

दि.१२/०४/२०२४
सकाळी ०८.११ वा.

(२)
तप्त झळा मातल्या

तप्त झळा मातल्या
ओकतात आग ही
भुईमध्ये दबलेल्या
उष्म्याला जाग ही

सकाळीच तापतो
तळपतो मार्तंड
राग त्याचा अनावर
ताप वाटे प्रचंड

गरमीचा उच्चांक
अंगी लाही लाही
जीव असो कोणताही
ओरडतो त्राहि त्राहि

दोष निसर्गाचा ना
मानवाचा आहे हा
तोडुनिया जंगलांना
प्रगतीला पाहे हा

घालविली हिरवाई
संकटात धरती आई
आपल्याच विनाशाची
माणसा तुला का घाई

दि.२४/०४/२०२४
रात्री ०८.०३ वा.

(३)
नवीन प्राण हे फुंकावे

घेऊन जा रे तिथे मला तू
उमलून येईल मन
सृष्टी संगे हिरवाईच्या
बनात राहील मन

घर कौलारू साधे असू दे
तुझ्या नि माझ्या स्वप्नीचे
भवताली मग स्वर्ग अवतरे
नंदनवन जणू पृथ्वीचे

रोजरोजची फुले हासरी
रंगामध्ये माखून ती
मला खुणावती न्याहाळ न्याहाळती
हळूच पाहती वाकून ती

पायाखाली हिरवाईची
माया मल्मली अंथरली
तुझी नि माझी प्रीत आगळी
इथेच राजा मंतरली

वरून वाकले डोक्यावरती
सुंदर छत आकाशाचे
डॉगर सारे हिरव्या दुलयीत
रस्ते हळव्या प्रकाशाचे

रोज वाटते नवीन जगणे
नवीन प्राण हे फुंकावे
ओंजळ देते प्रीत फुलांची
हरखून त्यांना हुंगावे

दि. ०९/०५/२०२४
सकाळी ०८.४६ वा.

(४)
वेळा चुकल्या ऋतूंच्या

धरा तापली तापली
भुई कासावीस झाली
त्यात वैशाख वणवा
रणरण ऊन्हं व्याली

आग ओकतो रोजच
वर सुर्व्या बसून
मग वाटते उगाच
पाहतो का तो हसून

करा नुकसान तुम्ही
आम्ही रौद्र रूप दावू
माय बाप निसर्गाचा
नका दुखावून देऊ

नाईलाज आमुचाही
राग कसा तो करावा
आपणच निर्मीयले
त्याचा काळ का ठरावा

वेळा चुकल्या ऋतूंच्या
घ्यावा शिडकावा थोडा
कुठे शीतल गारवा
कुठे अवकाळी खोडा

आता तरी सुधरावे
जरा नव्याने पहावे
भाव हळवे जरासे
आम्हासाठी ही ठेवावे

दि.१३/०५/२०२४
रात्री ११.५६ वा.

(५)

नववधूची मोहिनी

सोन हळदीने माखलेली
ही बहाव्याची नवरी
पाहुनी भवताली दिसते
का अशी ती बावरी

रंग कोणी सांडला हा
स्वर्णकांती मोहना
लुभवितो स्वप्नांसवे
का बहावीच्या मना

अंग अंगांवरती पसरे
वर्ख सोन्याचा जसा
अन मुलामा कोणी दिधला
नव सुखाचा हा असा

हासते ती हासते का
मुरक्या मुरक्या लाजते
प्रीत साम्राज्यात नवखी
प्रेम कहाणी गाजते

रंग येतील नवनवे ते
रोज आता जीवनी
नवरोबाच्या मानसीला
नववधूची मोहिनी

दि.१६/०५/२०२४
सकाळी ०८.१८ वा.

(६)
पारदर्शी मन वसता

रंगरंगुल्या या पानांच्या
नितळ मनाला पहावे
जे जे दडले अंतरात ते
सहजी उमजून यावे

सुंदरता ती झळकत जाते
पारदर्शी मन वसता
आत बाहेरी नको वेगळे
अलवार भावना असता

रंग सारखे येतील उभरून
आपोआप रंगाने
देठ प्राण हे जोवर जोडून
जीवनरस संगाने

वृक्ष कर्म हे जाणून घ्यावे
कैक जन्माची बीजे
पूर्वसंचिते असतील उत्तम
सत्कर्म इथेही कीजे

उंच नभाने खुणावताना
वाऱ्यावर डोलावे
रोज एकदा त्या आतल्याला
परि सत्य बोलावे

आरपार असण्याचे जेंव्हा
कळेल गमक हे साधे
सुटतील गुंते धागे मोकळे
निष्प्रभ नशिबा प्यादे

दि.१८/०५/२०२४
सकाळी ०८.३५ वा.

(७)
संगत असता मोहिनी ऋतूची

मजसी खुणावे वाट हरितसी
सळसळ चैतन्याची
उडून जाती क्षणात दुःखे
सुखे मिळती जणू पुण्याची

पर्वतरांगा धुक्यात लपल्या
आकाशाचे धुरात घर
झडांवरती कोंब कोवळे
नवी जीवने फुलली वर

हिरवळ खाली हासून गाली
खळी पाचूची खुलवीत
सांजसकाळी निसर्गराणी
मोहविते मज भुलवीत

उतरून येती स्वर्गातून मग
आकांक्षा देवत्वाच्या
सतत वाटते शीश झुकावे
पुढती सुंदर दिव्यत्वाच्या

वाट कुठे जाते ही दूरवर
आत आत मजसी नेते
क्षणात माझे एकटेपण हे
संपून कैसे हो जाते

म्हणून रमते मीही हिच्याशी
सांगत मनीच्या गुजगोष्टी
संगत असता मोहिनी ऋतूची
नाही दिसत मी कधी कष्टी

दि.२९/०५/२०२४
सायं. ०६.१२ वा.

(८)
जीवन दुधावरली साय

हात मायेचा भोवती
तिनं असा गुंडाळला
जीव इवलुसा परी
जीवापाड सांभाळला

तिचं नाव गाव काय
समद्या हाय का माहीत
वसुंधराराणी माय
कोशी समदे ऱ्हाईत
तिच्या कोशात ऱ्हाईत

तिच्या हाताची पालवी
लई मऊशार गार
हिरव्या पांघरुणात ती
लेकरांशी जपं फार

पंचमहाभूतं तिच्या
लेकरांच्या दिमतीला
पर जाणीव ठेवावी
तिच्या अमोल किमतीला

सारं भकास करून
आता उजाड माय ती
जपा जपा सृष्टी ती तर
जीवन दुधावरली साय
जीवन दुधावरली साय

दि.०५/०६/२०२४
रात्री १०.०३ वा.
विश्व पर्यावरण दिनाच्या शुभेच्छा

(९)
गुलमोहराची आली थंडाळी उन्हात

पिसारल्या गुलमोहराचा रंग काय
लाल लाल काया आणखी तो काय

झिपारल्या पानापानातुन कोण बोलं
स्वप्नाचा वारा जरा गार गार डोलं

फांदी फांदी डवरली सूर छेडते ना
घामाघूम शरीराचे श्रम तोडते ना

सावलीची सावळीशी खेळी चाललेली
शीतलशा ओट्यावर थंड बोललेली

खोड त्याचं सरळ की जरा वाकलेलं
उन्हं अंगावर घेत बंडी बेतलेलं

गुलमोहराची आली थंडाळी उन्हात
चला नजरेला सुख देऊ त्या भरात

दि.०८/०६/२०२४
रात्री १०.०५ वा.

(१०)
हे थेंबांचे मोती सुंदर

हे थेंबांचे मोती सुंदर
टपटप ओघळले
स्वर्गामधले नितळ हे मौक्तिक
जळ होऊन घळले

छळल्या होत्या उन्हे पानुल्या
झाडांच्या कवळ्या
सुकल्या होत्या रुसल्या होत्या
फुलण्याआधी कळ्या

जलधारांची सरगम छेडत
सूर मल्हार होई
हरकती मुरक्या घेत ही वर्षा
गाणे पावशी गाई

स्पर्श गारवे रंग ते हिरवे
थेंब किती बरवे
ओघळताना अन् घळताना
गळणे किती भरवे

फिरते फिरते चक्र नभातून
घन गंभीर आवाज
वर्षामधुनी चारमास ही
धरा सजवते साज

दि.२४/०६/२०२४
सकाळी ०७.०९ वा.

(११)
अनुरागासी नवे खुमार

तृषार्त धरणीवरती बरसल्या
पाऊसधारा जल्लोषे
कणकण गेला ओलावून हा
अंगोपांगी जल कोशे

थेंब पाणेरी टवटव टपटप
जीवन देती सुकलेल्यां
चैतन्याचे ओघ वाहती
सुख बरसाती मुकलेल्यां

सळसळ सळसळ वाहे धबधबा
झरे नदी होऊन जाती
कीट पतंग नि खग मानुषही
आनंदे जलसुर गाती

अशात हाती हात असावा
प्रियवर कोणी साथीला
दुःख भोगल्या ग्रीष्मालाही
कोंब फुटू दे सुख पातीला

स्वर्ग धरेचे मीलन होता
अंकुर येतील नवजन्मा
पुन्हा नव्याने पल्लव फुटतील
डोलू लागतील नव्या खुणा

चक्र ऋतूंचे फिरते ऐसे
क्षणात शमतील दुःख धुमार
खळी खुलावी कळी उमलावी
अनुरागासी नवे खुमार

दि.२८/०६/२०२४
सकाळी ०९.५२ वा.

(१२)
बरस बरस हे बरस नभा

बरस बरस हे बरस नभा
आषाढाचा मास उभा
आस आगळी धरतीला
भिजव प्रेमाने भुईगाभा

सळसळत्या झाडांवर बैस
पानोपानी दवास पैस
कळ्या फुलांच्या खळ्या होऊनी
हास पावसा तू ऐसपैस

तुझ्या प्रेमाचा गंध हुंगु दे
अन मातीचा सुगंध घे
गगन धरेच्या मीलनास या
मल्हाराचे तू छंद दे

सूर ओलिते ओल्या ओळी
ओले नाद हे ओल्या गायळी
शहारलेल्या सृष्टीमध्ये
उमलून येईल हृदय पाकळी

झरझर झरझर पाऊस झरता
कुठे सखी मज मनात स्फुरता
पाऊस संपे प्रीत तजेली
खुणा माधुरी जीवनी उरता

दि.०८/०७/२०२४
सायं. ०६.४८ वा.

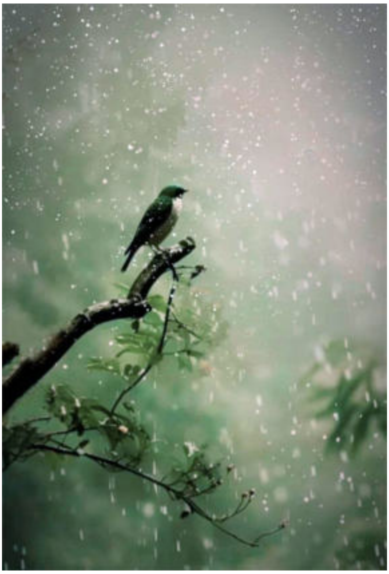

(१३)
जीव पावसातून गोळा

थेंबाच्या पडद्यामधले
गूज पावसाचे ऐकू
चिंब चिंब भिजताना जरा
निवांत सरी मध्ये टेकू

धूसर धूसर दिसेल सारे
तरीही पाणी स्पष्ट किती
स्पर्श हवासा मना दिलासा
जीवनाची संपेल भीती

एकच गाणे सुरेल त्याचे
टपटप सरसर सरीतुनी
अंगावरती थेंब पडावे
खळखळ झरणे दरीतुनी

कोठून येती पाऊस धारा
रिमझिम स्वर्गातून जशा
मरगळ फिटते आशा वाटते
चैतन्याची नवभाषा

केवळ पाऊस केवळ आपण
निव्वळ स्मृतीमय हिंदोळा
भिजल्या धारणीवरती भिजला
जीव पावसातून गोळा

दि.०९/०७/२०२४
सकाळी ०८.४३ वा.

(१४)
पाऊस म्हणजे काय

भिजून हासल्या कळ्या फुलांना
पाऊस म्हणजे काय
हळूच पुसावे जरा विसावे
समजून घ्यावे उपाय

दलादळातून उत्साहाचे
फुटतील नवे खुमार
दवबिंदूंच्या अवखळ खोड्या
नवेच त्यांचे धुमार

धारा थोड्या तारसुरांनी
तालातून वाहतील
तशाच लज्जा गालावरची
भ्रमर कुसुम पाहतील

नव संदेशा नव्या त्या दिशा
अलगद स्वीकारून
डोलून जाईल फांदी हळवी
भावतुरे लेऊन

कधीतरी मग विश्रांती तो
पाऊस घेताना
स्मृती ओलसर आणिक गंधित
मातीस देताना

आठवून आषाढ नि श्रावण
संवत्सर जावा
पाऊस माझ्या काळजात हा
खोलवरी रहावा

दि.१२/०७/२०२४
सकाळी ०९.०१ वा.

(१५)
आई म्हणजे तत्त्व चिरंतन

ही मायेची छत्रछाया जी
माय शिरावर धरते
जगात सांगा कोण आईसम
स्नेह लेकरा करते

येतील कितीही विपदा भयंकर
देह शस्त्र होतो ना
तिच्या मनातील आशीर्वचनही
अस्त्र बाण होतो ना

तिच्या चिंतनी वात्सल्याची
ओढ सदा जाणवे
आणिक स्पर्शातून तिचा तो
स्वर्ग जणु मानवे

श्वासासंगे लेकरु चिंता
काळजात चालते
जन्मभरी ती निज संततीस्तव
हळूच आसू ढाळते

सुख मागावे केवळ आईने
पिलांसाठी निरंतर
पशु पक्षीण की मानव माय ती
भाव तिचे अजरामर

आई म्हणजे तत्त्व चिरंतन
ईश रूप गोडवा
आई म्हणजे जन्मांतरीचा
बंध निखळ जोडवा

दि.१५/०७/२०२४
रात्री ०९.३६ वा.

(१६)
पाऊस गुडूप व्हावा

धो धो धो धो कोसळताना
भेट कुनाची घेतो
किती युगांचा विरह साहुनी
मीलनास तू येतो

आवर आवेगास पावसा
तुडुंब भरल्या सरिता
बरसून जाशील धुंदीमध्ये
तुझ्या प्रियेच्या करिता

भरून येईल आभाळाचा
ऊर तुझा दाटला
बरसण्यातल्या आनंदाने
चरम भाव गाठला

साक्षी होऊन सृष्टी सारी
शहारली अंगाने
नवे उमलणे नवेच फुलणे
नव्या नवेल्या रंगाने

घेत विसावा देई दिलासा
किंचित विराम घ्यावा
पुन्हा प्रियेच्या बाहुंमध्ये
पाऊस गुडूप व्हावा

दि.१९/०७/२०२४
सकाळी ०८.३२ वा.

(१७)
मधुर मधुरतम माधुर्याची

ओथंबून मग येणे म्हणजे
प्रपात पहावे होऊन
वर्षा होता प्रीतीभरली
मस्त घ्यावे की न्हाऊन

सोडून द्यावे झोकून थोडे
स्वतःस उंचावरुनी
खळखळ अवखळ भावप्रवाह ते
मुक्त मोकळे करुनी

रूप वेगळे स्वरूप होते
निजरूपाची गोडी
अनुरागाची सृष्टी फुलता
लाली उमटते थोडी

मधुर मधुरतम माधुर्याची
ओढ जिवा मग लागे
मन हे वेडे अजून थोडे
वेड्यासम का वागे

क्षणात विरतील ताप युगाचे
पुण्य फळाला येईल
सुखद क्षणांची रेलचेल मग
सुखासुखी बघ होईल
सखया, सुखासुखी बघ होईल

दि.२२/०७/२०२४
रात्री ११.२२ वा.

(१८)
थांब जरा तू राजा वरुणा

सरीत सर मिसळुनी ती झरते
झरझर पाऊसधारा
पिसाट होतो बेकाबू का
बेभान तुफानी वारा

मनात पाऊस भीती ओलसर
गुडूप घरातून होणे
कुठे पुराच्या धोक्यापायी
पाय माघारी घेणे

कडकड कडकड विजा चमकती
काळोखात दामिनी
रुद्र भयानक वाटून जाते
मुसळधार यामिनी

काय ठरविले आभाळाने
जलमय सृष्टी व्हावी
पाणी पाणी जिकडेतिकडे
आणीबाणी कळावी

थांब जरा तू राजा वरुणा
बरसत किती रे राहशील
जीव टांगणी नदी अंगणी
अंत कितीसा पाहशील

दि २५/०७/२०२४
सकाळी ०९.१६ वा.

(१९)
हरित दुलई जी अंथरलेली

हरित दुलई जी अंथरलेली
भुई नटून नटवरली
हलक्या हवेच्या झुळूकेसंगे
फुले सान डवरली

उभ्या उंच तरुतळी मखमली
हिरवाई पसरता
त्यावर छाया गडद सांडते
भान सृष्टी विसरता

आकाशाच्या फिकट निळ्याशा
छत्रीने उघडता
रंगसंगती सुरम्य सुंदर
अवकाशातून घडता

पायवाट काढुनी वाटुली
धुंद चालून जाते
मनात आपुले सूर छेडूनी
गाणे पोपटी गाते

तशात उडती फूलपाखरे
मधु भक्षण करण्याला
गंध सुगंध नि परागकण ते
जीवनात भरण्याला

सजली धजली सृष्टी सुंदर
रूप नवे साजिरे
कसे विसरावे नभ सखयाने
तिचे हास्य गोजिरे

दि.२६/०७/२०२४
सकाळी ०८.४६ वा.

(२०)
भीज पावसाची

भीज पावसाची शीतल शहाऱ्याची
धुंद राहण्याची ही संगती अशी
गाभुळला ऋतू जाई उतू उतू
भावनांची हुतुतू संमती कशी

धुरव्यात धुकं काळजाचं ठोकं
बधिरलं अंग अंग दंग होत बसं
नजरेत लाज तिचा दाटलाय साज
कोपऱ्यात डोळ्याच्या अलवार हसं

छत्रीत एका, बिलगून एकमेका
तुझ्या माझ्या भावनांचा,
उंच उंच झोका
जरा जरा थांब, जाऊ दोघे लांब लांब
बरसात प्रीतधारा, मधुरसा मोका

दिनरात हवा, आशा पाखरांचा थवा
बेहोशीचा नवा, रंग सांग सख्या मला
काय तू बोलावे, काय मी सांगावे
शब्देवीण गूज माझे, कळावे की तुला

ऋतू पांघरावा, थंड तुषार फवारा
अत्तराचा फाया, उडे मातीतून सारा
टवटवी फुलवीत, आली नाचत उडत
बावरून गेली की ही वर्षाव धारा

दि.२७/०७/२०२४
सकाळी ०८.२१ वा.

(२१)
जावळाचे शेत

जावळाचे शेत उगवून किती डोले
पावसाच्या संगतीने हिरवाई बोले

आकाशाला टेकायचे मनी रोपट्याच्या
जमिनीशी नाळ मुळे बांधलीत त्याच्या

मधे वारा खेळवितो पाळण्यात बाळं
कवळ्याशा अंकुरांचे तान्हुले की चाळं

हसतात बोलतात खेळतात रोपं
पावसात जगायाचं आहे किती सोपं

नको दडी मारू बाबा हिरमुसतील
सुकूनिया पात्या रडू मुसमुसतील

दि.३०/०७/२०२४
सकाळी ०७.३८ वा.

(२२)
पाऊस हा दुराव्याची
दोर कशी तोडी

भिजलेल्या पंखातली झेप ओली ओली
उंच आकाशात जाता काळजाची खोली

मेघ वाहतात किती जळांच्या पखाली
बरसून हलकेसे वारे कोण घाली

घरट्यात कोण आहे चिवचिवणारे
चारा ओला माया ओली डोळे दिपणारे

काडी काडी घर माडी मन मन जोडी
पाऊस हा दुराव्याची दोर कशी तोडी

उघडून खिडकीशी विसाव्या पहावे
आत ऊबदार पावसाळ्यात रहावे

दि.३१/०७/ २०२४
सकाळी ०९.२० वा.

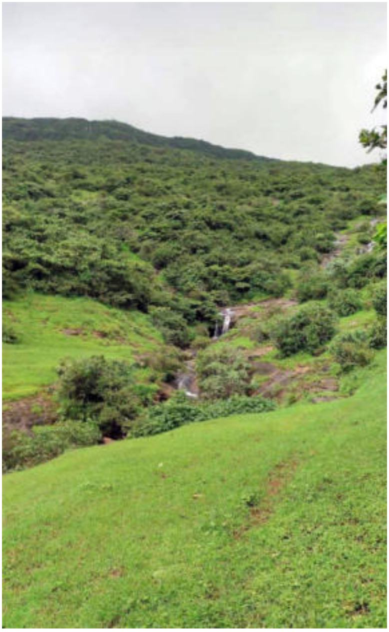

(२३)

वाट कुणाची पाहते धरणी

पावसातली हिरवळ कवळी
छटा निराळ्या सुंदर
कसे मी रमते त्या रंगातून
मोद मिळे अपरंपर

कुणी निर्मिले रंग अनोखे
बहर बहरुनी येते
वसुंधरा का प्रिया मीलनी
अशी मोहरून येते

अंगावरती हिरवी वसने
हिरवा शालू नेसून
वाट कुणाची पाहते धरणी
सजून धजुनशी बैसून

अंगाखांद्यावरी तियेच्या
प्रेमांकुर रुजताना
प्रियतम वर्षावात सखी
बेधुंद अशी भिजताना

अधरांवरती गीत तियेच्या
आपसूक उमटून येते
भेट अनोखी वर्षा ऋतूची
नयना मिटून घेते
ती नयना मिटून घेते

दि.१२/०८/२०२४
रात्री ११.५७ वा.

(२४)
जरा वळून पहावे

खळखळ अवखळ पाणी ओघळे
नाव धबधबा त्याचे
जोश होश उल्हास कोसळे
पहा तुषार तयाचे

त्या पाण्याला वेग कुठूनसा
कुठून आवेगही तो
किती उंचावर असतानाही
पडतो प्रवेगही तो

एक ताल एक सूर उमटतो
जलधारांच्या नादे
रम्य निवांतशा रानीवनी मग
गीत तयाचे गाजे

कुणी कधीतरी येते पाहण्या
रूप तयाचे अनावर
कसा घालावा मनास बांध हो
कसा ठेवावा आवर

कधीतरी होऊन धबधबा
मुक्त कोसळून जावे
पडता पडता उगमस्थाना
जरा वळून पहावे

दि.१३/०८/२०२४
रात्री ११.४८ वा.

(२५)
पुनव मनात विराळी

जळात पडल्या चांदोबाच्या
चांदण्याचे कौतुक
जळ ही होते चांदीसारखे
संगत शीतल आपसुक

चंचल चंचल लहरींवरती
लाट सुखाची येते
चांदण्यातल्या अलगदतेवर
हलके घेऊन जाते

ती झाडाची पहा डहाळी
कशास वाकून गेली
चांदण्यातली रात तिचीही
चांदणे माखून गेली

चंद्र कितीही करो कोंडाळे
चांदणे झिरपून जाते
खूण एक रात्रीस नभातून
हलके उतरुनी येते

तोच चंद्र अन्? तीच रागिणी
रोज कांती निराळी
मनास उधळून लावत जाते
पुनव मनात विराळी

दि.१८/०८/२०२४
सायं. ०६.१६ वा.

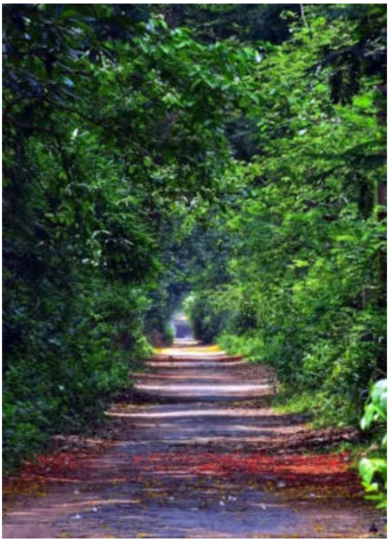

(२६)
चिंब ओल्या वाटेवरती

चिंब ओल्या वाटेवरती
मोती सांडलेले
बघ दवाचे थेंब चमचम
पल्लवीशी मांडलेले

स्पर्श ओले ओलीत्याचे
मेण वाटे मृत्तिका
गप्प होती जी उधाणली
काळजातून वृत्ती का

झाडे वेली डोलताना
थंड झुळुका वाहती
त्या गवतपात्या लाजुनी
प्रीतरंगी नाहती

डोकावून पाहे सविता
पावसाच्या अंगणी
इंद्रधनूच्या वाकलेल्या
त्या कमानी रंगणी

आज येतो गंध कोठून
मंद धुंद सारखा
त्या फुलांना त्या भुईला
होवो ना कधी पारखा

दि.२२/०८/२०२४
रात्री ११.४८ वा.

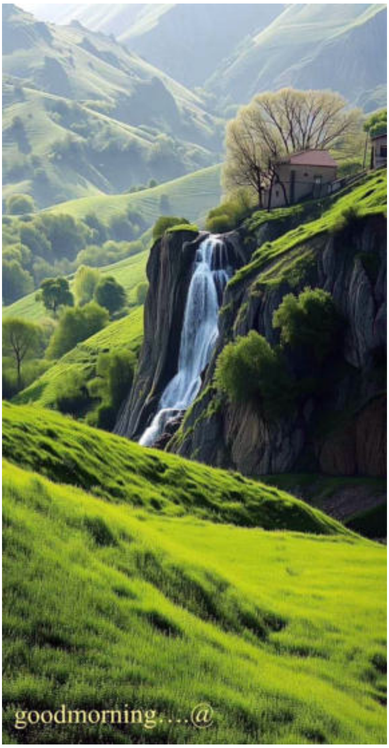

(२७)

बरवा श्रावण जन्मला

मोद भरला आसमंती
तो बरसला उन्मला
मास मधु येऊन जाता
बरवा श्रावण जन्मला

फिरती मधुकर पुंजिका
वनराणीच्या अंचला
पुष्पिकांना उमलविण्या
बरवा श्रावण जन्मला

पालवीच्या तोरणाला
कोंब वेडा दंगला
रंग हिरवे ओतण्याला
बरवा श्रावण जन्मला

ऊन पाऊस पाठशिवणी
इंद्रधनुचा कुंचला
चित्र देखणे रेखण्याला
बरवा श्रावण जन्मला

नभ धरेच्या भेटण्याची
आस वाढते चंचला
मीलनाच्या सोहळ्यातून
बरवा श्रावण जन्मला

दि.२३/०८/२०२४
सकाळी ०९.३१ वा.

(२८)
भरलेल्या मेघांची तोरणे

असा पाऊस मोहरून यावा
आयुष्याचा उत्सव व्हावा
थेंब कळ्या सुखाच्या बरसता
दाह पोळता विझून जावा

त्याची वाट किती मी पहावी
जीव कलिका सुकू न द्यावी
आस चातकी उरात राखत
सर अंगावरी ती झेलावी

स्पर्श शीतल गारवे धुंद
स्वप्नं उमलू पाहते मंद
मज हरीचा जडतो छंद
तीरी यमुनेच्या कृष्णगंध

आता जावे कुठे नि कशाला
वर्षा प्रीतीची हृदयी बंद
सारे करता समर्पणाला
अंतःकरणी आनंद कंद

अस्सा पाऊस दवाचा दूत
थेंब मोतीयाचे ओंजळीत
जरा थांबला दडून वेडा
हास हासत कवळ्या कळीत

फुले पावसाची वेचताना
मन ओलावून परिमळे
आठवांच्या नदीला भरते
वर शांत मनी खळखळे

एक पाऊस आत राहतो
कधी कोसळतो कधी नाही
भरलेल्या मेघांची तोरणे
थेंबपाऊस दाराशी काही

दि.२९/०८/२०२४
सकाळी ०७.४९ वा.

(२९)
ती शुभांगी पुष्पिका

पाहिले का गोड गुलाबी
हासणे फुलराण्यांचे
लीला परमेशाची लीली
सूर कोमल गाण्यांचे

अंग अंग कोमलांगी
ती शुभांगी पुष्पिका
कोष भरले मार्दवाचे
राहते पहा खुश ती का

एक सानू झुळुक येता
डोलते ती बोलते
आत दडल्या मूक भावा
जाणते कुणी खोल ते

उमलुनी जगणे कितीसे
सुकणे आहे ठरलेले
तरीही फुलवीत निज मनाला
सुमन अंगणी उरलेले

रंग स्पर्श नि गंध सारे
ओळखीचे वाटते
सौख्य वेडे त्या फुलांच्या
सुरभीतुन मज भेटते

दि.०१/०९/२०२४
सकाळी ०९.३८ वा.

(३०)
वर्षाराणीचे चित्र मोहक

पाऊस भरल्या आभाळाला
सपान रंगीत पडलं
भुईवर लाजून फुलाफुलांचं
गोड गुपित हे घडलं

उमलून आल्या कळ्या कोवळ्या
रंग अंगात भरले
लाल, गुलाबी, शुभ्र नि पिवळे
पोपटी गाणे उरले

एक एकटा वृक्ष पठारी
साक्षी होत डवरला
पानोपानी त्याच्याही मग
उत्साह किती हो भरला

अंथरलेली दुशाल मऊ ती
कुसुम पायघडी होते
स्पर्श मुलायम नेत्रसुखाची
अजोड मनघडी होते

आभाळाचे बरस बरसणे
कलिका लतांचे झुलणे
सुरभीनेही मंदमंदसे
आसमंतास भुलणे

नयनांमध्ये जरा भरावे
थेंब दवाचे लोभस
चित्र असे का कुणी काढले
वर्षाराणीचे मोहक

दि.०४/०९/२०२४
सकाळी ०९.५४ वा.

(३१)
इथे विसावती कला

मेघ पांघरले कुणी
नग कळस दिसेना
नभ गुडूप झाले हो
कुणा कुठे गवसेना

कुणी हिरवी पोपटी
सांगा दुलई घेतली
आत दडून कुणी हो
पाचू माळ ती वेचली

तरुवर एकटाच
उभा शांत नि निवांत
त्याची सावली खेळते
ऊन सावल्यांचे भ्रांत

इथे गुंजते कुणाचे
फक्त एकाऽऽकीपण
नसे आवाज रवाचा
मूर्त एऽऽक टाकीपण

इथे विसावती कला
इथे चित्र रंगतात
रसिकांसवे नित
कलाकार दंगतात

दि.०१/१२/२०२४
सकाळी ०८.५७ वा.

(३२)
सांगते सृष्टी ही काय

हा किनारा हलका वारा
दे दिलासा या मना
सावळ्याशा श्यामरंगी
सागराची साधना

त्या नभातून रंग पडतो
या जळातुन मावतो
जीव वेडा पंख लेऊन
झेप घेण्या धावतो

वाटते आयुष्य ऐसे
गूढ ते तळ ना कळे
काय आणि केंव्हा येथे
कैसे कोठून आकळे

एक उर्मी जागते ती
क्षणी पुन्हा विलयास जाय
चालते ते चक्र नेमीच
सांगते सृष्टी ही काय

पाठमोरी तू पहावी
ही छबी माझी अशी
सामोरी मी जात राहीन
जीवनाला नित जशी

दि.०५/१२/२०२४
रात्री ११.५४ वा.

(३३)

बीज अंकुरे अंकुरे

बीज अंकुरे अंकुरे
आस उभरून येता
आत भुईच्या कुशीत
रोप तरारून जाता

काय सांगते ती माती
जप बाळा नातीगोती
पानं फुलं कळ्या शाखा
भार कधीही ना होती

होत जाईल विस्तार
मुळं माझ्याशी जोडली
जर असतील सदा
कुणी कितीही तोडली

पुन्हा होईन मी माता
संजीवन स्तन्य देता
पुन्हा पुन्हा नववी
संतती की जन्म घेता

आत खोल रुजलेले
धागे स्नेह भरलेले
बंध घट्ट अंतरीचे
शब्दातीत ठरलेले

दि.१२/१२/२०२४
सकाळी ०९.३८ वा.

(३४)
नयनसूख कोणते कळावे

पिवळ्या धम्मक रंगामधली
उधळण पाहून घ्यावी
नयनसूख कोणते कळावे
मरगळ झटकून जावी

ही पाने की फुले उमलली
तरुवर कांचनपेठा
कुण्या अप्सरेचा हा वाटे
भूवर आला हेका

तिच्या आभूषणसेवेसाठी
सुवर्णतरु साकारे
येथून वेडावून सोनेरो
होत वाहती वारे

क्षणात वाटे कुणी उधळला
भंडारा उत्साहे
मनात काही आशा आणिक
स्वप्नं सुंदरी राहे

जरा विसावून मनात आता
सोन्याच्या आठवणी
पुन्हा पुन्हा मग करीत जावी
येथ मना पाठवणी

दि.३१/०१/२०२५
रात्री ११.३२ वा.

(३५)
दिशा उजळता ज्योती पसरते

लाल लाल मनमोह रक्तिमा
सुंदर शोभा सूर्याची
रोज प्रभाती उधळण होते
अनंत असल्या तेजाची

कळ्या उमलती फुले डोलती
चैतन्याची पखरण
दिशा उजळता ज्योती पसरते
नित्य नवी प्रभा पसरण

रोज निशेला जाग्या होती
अंधाराच्या त्या राण्या
रविकिरणांच्या उगवणी संगे
निद्रा आळवती गाण्या

कोण सकाळी दे संदेशा
उठा उठा हो जागे व्हा
दिनचर्येच्या आरंभाला
ईशस्मरणी दंग रहा

कर्म करावे असे अखंडित
रविराजा जसे नियमित
कोण थांबवू शकेल कीर्ती
लाभेल ख्याती जी अमित

दि.०३/०२/२०२५
सकाळी ०८.४२ वा.

(३६)
वसुंधरा यौवनात

वसुंधरा यौवनात
येते वसंतात ती भरात
कुहू कुहू कुजन करून कोकीळ
गाईल मधुर स्वरात
नवीच स्वप्ने जागी मनात
येते वसुंधरा यौवनात...

नव्या पालवीसंगे फुटतील
कोंब नव्याने धरतीला
रंग आगळे ढंग वेगळे
चढतील गंधित मातीला
नवीच स्वप्ने जागी मनात
वसुंधरा यौवनात..

परिमळ सुंदर पसरून जातील
फुले दिव्यशी उमलून जातील
नवी चेतना नवी प्रेरणा
नव आकांक्षा हृदयी राहतील
नवीच स्वप्ने जागी मनात
वसुंधरा यौवनात..

हिरवा हिरवा कंच शालू ती
अंगावरती लेऊन शोभे
ऋतुराजाच्या आगमनाने
लहर चैतन्याची गाजे
नवीच स्वप्ने जागी मनात
वसुंधरा यौवनात..

मऊमऊ हिरवा दिसे गालिचा
हरिततृणांच्या मखमालीचा
पाचू सांगा कुणी अंथरले
सूगंध हुंगुन घ्या मातीचा
नवीच स्वप्ने जागी मनात
वसुंधरा यौवनात..

दि.०४/०२/२०२५
सकाळी ०४.५८ वा.

(३७)
घर वेगळे नकोच सजणा

निसर्ग देतो साद मागतो
प्रतिसादाला आपुल्या
जीवन करतो सुरम्य सुंदर
गोष्टी देऊनी भल्या भल्या

रंग पिसारे खुलवून सारे
रंग रंगीले करतो स्वप्ना
कधी वाटते आई तो तर
कधी बाप कणखरसा कणा

जलतरंग उठतात हलकेसे
हलक्या हलक्या सरी बरसती
चातक वेडे प्रेमापोटी
मेघधारांसाठी तरसती

गवतावरच्या फुलराण्यांशी
हितगुज साधून घ्यावे थोडे
फूलपाखरांच्या संगे मग
गुंजन व्हावे गोडे गोडे

घर वेगळे नकोच सजणा
इथेच राहू कुशीत सृष्टीच्या
फिटतील साऱ्या पारणवेळा
नव्या उघडतील झडपा दृष्टीच्या

दि.०८/०२/२०२५
रात्री ११.३४ वा.

(३८)
प्रभातवेळी किरणशलाका

प्रभातवेळी किरणशलाका
येतील बघ भूवरी
स्वर्ग सापडे तेजामधुनी
हर्षित हो शर्वरी

झाडावेलींच्या गाळणीतून
गाळून येतो रवी
नव्याच ढंगामध्ये उजळते
अंधारी ही अटवी

हास्य उमटले जणू इंद्राचे
की चांदणे चंद्राचे
जरा उजेडी वातावरणी
गगनी रंग मंद्राचे

निळसर सुंदर छटा पसरती
मन निळसर जणु श्याम
रोज सकाळी येशील सखया
होऊन तू अभिराम

एक प्रेरणा एक चेतना
कुणी पाठवली पहा
सौंदर्याची परिभाषा ही
लोभसवाणी अहा

दि.१५/०२/२०२५
सकाळी ०७.४२ वा.

(३९)

दाण्यादाण्यात शिरीहरी

रान झाडांच्या सावलीत
जरा जरासं इसावलं
शेताशेताच्या बांधाला
माड माडाचं गाव गावलं

दूर पल्याड नदीच्या
काठाकाठानं जीव रमला
मनामनात चढतोया
हिरव्या सपनांचा इमला

पायाखालची माती ही
कणाकणात रुजतीया
येता मायेची सर सर
वली चिंब ती भिजतीया

रोज पूजा मी बांधतीया
शेत कसून रांधतीया
घरादारात सुख सांडऽऽ
कानाकानात सांगतीया

हिव जराशी झोंबतीया
शिरशिरी अंगावरी
रान जीव व्हता माझा
दाण्यादाण्यात शिरीहरी

दि.१७/०२/२०२५
सकाळी ०७.५७ वा.

(४०)
वसंतातली वसंतगाणी

वसंत येता उसंत लाभे
मनास वेड्या काही
मदन मनातून जागा होतो
स्वप्न दाखवत राही

झाडे वेली नव्या पालवी
नव्या रूपाने नटती
हिरवाईने सृष्टीमधल्या
पारणे डोळा फिटती

कुहुकुहू गाते सूर कोकीळ नि
आम्रतरुशी मोहोर
गंधित वारे जळी तुषारे
उमलून भावफुलोर

कर हा करी घेऊन प्रियवरा
उद्यानात विहार
सुगंध घेऊन येतो पवनही
मनात सुरभी सार

वसंतातली वसंतगाणी
वसंत उमले आत
वसंत वाटे सखा जवळचा
वसंत हा हृदयात

दि.३१/०३/२०२५
सकाळी १०.०८ वा.

(४१)
काही कवडसे ऐसे

रोज येऊ दे घरी कवडसा
हलकासा तेजस्वी
परलोकातून दिव्यत्वाची
प्रचिती जणु ओजस्वी

तेच रोजचे घर जे आपुले
उजळून चकाकते ना
एक प्रेरणा जगण्यासाठी
देऊन लकाकते ना

देह घराच्या खिडक्या बुद्धीच्या
जरा उघड्या ठेवाव्या
अंतःप्रकाश देई कवडसे
ज्योती किती तेवाव्या

त्याच प्रकाशातून सापडे
कांती नवी उजळती
नवीच आशा नव परिभाषा
नवोन्मेषही फळती

हृदयामध्ये जतन जपावे
काही कवडसे ऐसे
जणू मिटताना उमलून यावे
पंचप्राणांनी तैसे

दि.०१/०४/२०२५
सकाळी ०७.३२ वा.

हिरवाईच्या आतून दडली
किती पोषणे त्यात
ब्रह्माण्डाची उत्पत्तीही
सामावली हो जलात

(४२)
ही पाण्याची कहाणी

थेंबाथेंबातून जन्मतो
जीव नवा जणू जेथे
इतुकी शक्ती निसर्ग देतो
जपणे त्याला येथे

थेंबे थेंबे तळे साचते
सुख जगण्याचे लाभे
जल हे जीवन चैतन्याचे
गोड रूप ते राजे

जीव जन्मतो जळात कणभर
मरता घशात पाणी
जगण्या मरण्यासाठी कारण
ही पाण्याची कहाणी

चला वाचवू जीवन आपुले
शुद्ध ठेवणे त्याला
अमृत कोणी इथे प्राशिले
घ्या जल भरला प्याला

दि.०२/०४/२०२५
सकाळी ०९.०६ वा.

(४३)
सुरम्य जगणे दिसावे

असे वाटते इथे रमावे
निवांत निळ्या नभतळी
सरोवरातील प्रतिबिंबाचे
चित्र मोहवी जळी

पाचू पसरले मन हे विसरले
इथेच मी त्यावेळी
शोधून घेईन स्मृतींस नेईन
भुलून याही वेळी

आकाशातील शुभ्र पांढऱ्या
ढगात स्वप्न हे वाहे
तरंगून मी हलके हलके
त्या नगरीतच राहे

फुले उमलुनी गाती गाणी
सुरेल स्वर सांगाती
पर्वतरांगा निळसर हिरवट
अनवट वाटा जाती

पुन्हा पुन्हा मी इथेच यावे
जरा बसावे हसावे
पुन्हा पुन्हा मज मनास येथे
सुरम्य जगणे दिसावे
सुरम्य जगणे दिसावे

दि.०४/०८/२०२५
सकाळी ०८.१८ वा.

DR. MANJUSHA KULKARNI
LITERATURE - SANSKRIT

PRINT MEDIA COVERAGE

दिव्य मराठी

जळगाव सिटी 20-05-2025

संस्कृत भाषेच्या संवर्धनासाठी प्रयत्न व्हावेत, तिचा प्रचार-प्रसार आवश्यक

गोदावरी महाविद्यालयातील संस्कृत भारतीच्या संवाद परिषदेत उमटला सूर

प्रतिनिधी | जळगाव

गोदावरी महाविद्यालयातील संवाद परिषदेत माहिती देताना डॉ. मंजूषा पाटील.

संस्कृत भाषा ही परीस्पर्शासारखी आहे. तिच्यामुळे जीवनाचे सार्थक होते. ही विद्या व कला आहे म्हणून संस्कृत आत्मसात करा आणि नंतर ती तुम्हाला प्रगट करेल. जोवर संस्कृत भाषा जीवनात आहे तोपर्यंतच चैतन्य आहे. त्यामुळे संस्कृत भाषेच्या बाबतीत सकारात्मक रहा. संस्कृत भाषा ही आपली आई आहे. तिचे जतन करणे आणि तिचा प्रचार-प्रसार करण्याची आज आवश्यकता असल्याचा सूर संस्कृत भारतीच्या संवाद परिषदेत उमटला.

जळगाव जिल्हा संस्थाचालक संघटना, संस्कृत भारती देवगिरी प्रांत व गोदावरी फाउंडेशनतर्फे गोदावरी अभियांत्रिकी महाविद्यालयात संवाद परिषद झाली. विविध शाळा, महाविद्यालयांत संस्कृत भाषा शिक्षणाची सोय कशी उपलब्ध करून देता येईल ? या विषयावर परिषदेत चर्चा करण्यात आली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी जळगाव जिल्हा शैक्षणिक संस्थाचालक संघटना अमळनेरचे अध्यक्ष जयंतराव पाटील हे होते. व्यासपीठावर संयोजिका संचालिका डॉ. केतकी पाटील, मंत्रालयातील वर्ग एकच्या अधिकारी डॉ. मंजूषा कुलकर्णी, प्राचार्य डॉ. विजयकुमार पाटील हे उपस्थित होते. मान्यवरांसह प्रतिमापूजन व दीपप्रज्वलन केले. प्रास्ताविकातून संस्कृत भाषेबद्दलचे महत्त्व सांगून ती सर्वांनी आत्मसात करण्यासाठी प्रयत्न करावे, असे आवाहन केले. बालवयातच संस्कृत भाषा शिकणे गरजेचे असल्याचे नमूद केले. डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांनी ऋषी मुनींच्या काळापासून असलेली संस्कृत भाषेची महती विविध उदाहरणे देऊन सांगितली. तसेच संस्कृत भाषेतून गीत सादर करून मार्गदर्शनाचा समारोप केला. उपस्थित संस्थाचालक, सदस्यांनी संस्कृत भाषा सुरू करण्यासाठी काही शंका, प्रश्न विचारले, त्याची उत्तरे डॉ. कुलकर्णी यांनी दिली. प्रा. प्र. ह. दलाल यांनी सूत्रसंचालन केले. चिपळूणकर यांनी आभार मानले. ब्रजेश पंडित यांनी म्हटलेल्या शांती मंत्राने परिषदेची सांगता करण्यात आली. कार्यक्रमास महामंडलेश्वर जनार्दन स्वामी यांनी आशीर्वादपर व्हिडिओ पाठवला होता. संस्कृत भारती भुसावळच्या सदस्यांनी परिषदेचे नियोजन केले.

राज्यपाल ने सोनाली नवांगुल और मंजूषा कुलकर्णी को साहित्य अकादमी पुरस्कार पर बधाई दी

के रवि (दादा)

मुंबई।राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी ने साहित्य अकादमी पुरस्कार की घोषणा पर सोनाली नवांगुल और मंजूषा कुलकर्णी को बधाई दी है।

डॉ. सोनाली नवांगुल को उनके अनुवादित उपन्यास मध्यरात्रिनंतरचे तास के लिए ,तो डॉक्टर . प्रकाशवाटा पुस्तक के संस्कृत अनुवाद के लिए साहित्य अकादमी पुरस्कार की घोषणा की गई है।

सोनाली नवांगुल और डॉ. मंजूषा कुलकर्णी को प्रतिकूल परिस्थितियों पर काबू पाने के लिए पुरस्कार जीतने पर विशेष रूप से गर्व है । महाराष्ट्र के राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी ने अपने बधाई पत्र में कहा कि वह दोनों लेखकों को हार्दिक बधाई देते हैं और कामना करते है कि वे भविष्य में भी अपनी साहित्यिक सेवा जारी रखें।

गौर तलब ही की आदरणीय राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी जी को राजनीति की खासा तगड़ा अनुभव तो है ही , पर उन्हें स्वयं साहित्य में भी अच्छे ज्ञान के साथ गहरी रुचि है । जो सोनाली और मंजूषा जैसी साहित्य प्रेमियों के लिए भी एक अनुभवी मार्गदर्शन का यह पुरस्कार का पल रहा ।

19.9.2021 दिन इतवार समय 12.00 बजे
हाशमी पैलेस कोहिनूर रोड जोगझे पर
आगामी विधानसभा चुनाव को लेकर
पीस पार्टी का कार्यकर्ता सम्मेलन किया गया
मुख्य अतिथि रूप में मौजूद रहे
ब्रज प्रांत के प्रदेश अध्यक्ष डॉक्टर जहांगीर अल्वी व
97 विधानसभा के प्रत्याशी अवधेश सिंह जादौन
सम्मेलन की अध्यक्षता नूर मोहम्मद बाबा ने की
मंच का संचालन एड वसीमुद्दीन अंसारी ने किया

राज्यपाल ने सोनाली नवांगुल और मंजूषा कुलकर्णी को साहित्य अकादमी पुरस्कार पर बधाई दी

के । रवि (दादा) , मुंबई । राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी ने साहित्य अकादमी पुरस्कार की घोषणा पर सोनाली नवांगुल और मंजूषा कुलकर्णी को बधाई दी है। डॉ. सोनाली नवांगुल को उनके अनुवादित उपन्यास मध्यरात्रिनंतरचे तास के लिए ,तो डॉक्टर . प्रकाशवाटा पुस्तक के संस्कृत अनुवाद के लिए साहित्य अकादमी पुरस्कार की घोषणा की गई है। सोनाली नवांगुल और डॉ. मंजूषा कुलकर्णी को प्रतिकूल परिस्थितियों पर काबू पाने के लिए पुरस्कार जीतने पर विशेष रूप से गर्व है । महाराष्ट्र के राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी ने अपने बधाई पत्र में कहा कि वह दोनों लेखकों को हार्दिक बधाई देते हैं और कामना करते है कि वे भविष्य में भी अपनी साहित्यिक सेवा जारी रखें।गौर तलब ही की आदरणीय राज्यपाल भगत सिंह कोश्यारी जी को राजनीति की खासा तगड़ा अनुभव तो है ही , पर उन्हें स्वयं साहित्य में भी अच्छे ज्ञान के साथ गहरी रुचि है। जो सोनाली और मंजूषा जैसी साहित्य प्रेमियों के लिए भी एक अनुभवी मार्गदर्शन का यह पुरस्कार का पल रहा।

लेखनयज्ञाचा सन्मान

» 'नाम'मुद्रा

जयवंत चव्हाण

मंजूषा कुलकर्णी

परळीच्या डॉ. कुलकर्णींना साहित्य अकादमी पुरस्कार

परळी | महाराष्ट्र शासनात राजपत्रित अधिकारी म्हणून काम करणाऱ्या उच्चविद्या विभूषित परळीतील डॉ.मंजूषा कुलकर्णी यांना त्यांच्या साहित्य क्षेत्रातील उल्लेखनीय कार्याबद्दल मानाचा साहित्य अकादमी पुरस्कार जाहीर झाला आहे. त्यांची आतापर्यंत २५ पुस्तके प्रकाशित असून, २३ पुस्तके प्रकाशनासाठी तयार आहेत. नुकतेच त्यांनी डॉ. प्रकाश बाबा आमटे यांच्या प्रकाशवाटा या जीवन चरित्राचा संस्कृत अनुवाद लिहिला आहे. डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांचे सर्व स्तरातुन कौतुक होत असून जिल्ह्याचे पालकमंत्री धनंजय मुंडे यांनीही ट्विटरद्वारे त्यांच्या कामगिरीचा अभिमान असल्याचे म्हटले आहे.

सकाळ

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमी पुरस्कार

मंजूषा कुलकर्णी

परळी वैजनाथ, ता.२२ : येथील डॉ.मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य क्षेत्रातील उल्लेखनीय कार्याबद्दल साहित्य अकादमी पुरस्कार जाहीर झाला आहे. त्यांची आतापर्यंत २५ पुस्तके प्रकाशित असून २३ पुस्तके प्रकाशनासाठी तयार आहेत. नुकतेच त्यांनी डॉ.प्रकाश बाबा आमटे यांच्या प्रकाशवाटा या जीवन चरित्राचा संस्कृत अनुवाद लिहिला आहे.

शहरातील जुन्या गावभागातील आंबेवेसमध्ये राहणारे पंढरीनाथ कुलकर्णी यांच्या कन्या मंजूषा कुलकर्णी यांचे शालेय शिक्षण वैद्यनाथ विद्यालयात झालेले आहे. एमए संस्कृत, एमएड, पीएच डी (संस्कृत) अनुक्रमे पुणे विद्यापीठ व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातून पूर्ण झालेले आहे. एमपीएससीच्या परीक्षेत सर्वप्रथम आलेल्या असून प्रथम वर्ग राजपत्रित अधिकारी म्हणून सेवेत आहेत. पहिली महिला भाषा संचालक महाराष्ट्र राज्य म्हणून काम करण्याचा मान देखील मंजूषा कुलकर्णी यांना मिळालेला आहे. त्यांनी २१ वर्षे अध्यापनाचे काम केलेले आहे. व्याख्याता, कवयित्री, लेखिका, निवेदिका म्हणूननही डॉ. कुलकर्णी परिचित आहेत. प्रकाशवाटा हे डॉक्टर प्रकाश बाबा आमटे यांचे आत्मचरित्र २०१७ मध्ये संस्कृतमध्ये डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांनी अनुवादित करून प्रकाशित केले. या पुस्तकाची साहित्य अकादमीच्या पुरस्कारासाठी निवड झाली आहे. सामाजिक न्याय मंत्री धनंजय मुंडे यांनीही त्यांचे अभिनंदन केले आहे.

Aurangabad, Beed-Today
23/09/2021 Page No. 3

संघर्षाची भाषांतरे

तडजोडी करत जगणाऱ्या बायकांच्या विद्रोहाची निशाणी

साहित्य

वनवासींचं जगणं अनुभवतच अनुवादाची प्रकाशवाट गवसली

• सोनाली नवांगुळ

• डॉ. मंजुषा कुलकर्णी

दैनिक **लोकशाही**

epaper.lokshahilive.com
JALGAON - 20 May 2025 - Page 6

डॉ. मंजुषा कुलकर्णी यांचे प्रतिपादन : संस्थाचालकांसह मुख्याध्यापकांचा प्रतिसाद

संस्कृत भाषा आपली आई आहे, तिला जतन करण्याची आवश्यकता!

लोकशाही न्यूज नेटवर्क
जळगाव ✍ प्रतिनिधी

संस्कृत भाषा हि परिस्पर्शासारखी आहे, तिच्यामुळे जीवनाचे सार्थक होते, हि विद्या आणि कला हि आहे. म्हणून संस्कृत आत्मसात करा आणि नंतर ती तुम्हाला प्रगट करेल. जोवर संस्कृत भाषा जीवनात आहे, तोपर्यंतच चैतन्य आहे. त्यामुळे संस्कृत भाषेच्या बाबतीत सकारात्मक रहा, संस्कृत भाषा हि आपली आई आहे, तिला जतन करणे आणि तिचा प्रचार प्रसार करण्याची आज आवश्यकता असल्याचे प्रतिपादन मंत्रालयातील अधिकारी डॉ. मंजुषा कुलकर्णी यांनी केले.

जळगाव येथे आयोजित संवाद परिषदेत त्या बोलत होत्या. विविध शाळा महाविद्यालयात संस्कृत भाषा शिक्षणाची सोय कशी उपलब्ध करून देता येईल या विषयावर जळगाव जिल्हा संस्थाचालक संघटना, संस्कृत भारती देवगिरी प्रांत आणि गोदावरी फाऊंडेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने गोदावरी अभियांत्रिकी महाविद्यालयात संवाद परिषद आयोजित करण्यात आले होते. याप्रसंगी संयोजिका संचालिका डॉ. केतकी पाटील, कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी जळगाव जिल्हा शैक्षणिक संस्थाचालक संघटना अमळनेरचे अध्यक्ष जयंतराव पाटील हे होते. यावेळी अधिकारी डॉ मंजुषा कुलकर्णी, प्राचार्य डॉ. विजयकुमार पाटील उपस्थित होते. मान्यवरांसह प्रतिमा पूजन व दीपप्रज्वलन केले. प्रास्ताविकातून संस्कृत भाषेबद्दलचे महत्व सांगून ती सर्वांनी आत्मसात करण्यासाठी प्रयत्न करावे असे आवाहन केले. बालवयातच संस्कृत भाषा शिकविणे गरजेचे असल्याचे नमूद केले. डॉ.मंजुषा कुलकर्णी यांनी ऋषी मुनींच्या काळापासून असलेले संस्कृत भाषेची महती विविध उदाहरणे देऊन सांगितली. संस्कृत भाषेतून गीत सादर करून मार्गदर्शनाचा समारोप केला. उपस्थित संस्थाचालक, सदस्यांनी संस्कृत भाषा सुरू करण्यासाठी काही शंका, प्रश्न विचारले, त्याचे डॉ. मंजुषा कुळकर्णी यांनी समर्पक उत्तरे देऊन समाधान केले. परिषदेचे सूत्रसंचालन प्रा प्र.ह.दलाल यांनी तर आभार चिपळूणकर यांनी मानले. प्रजेश पंडित यांनी म्हटलेल्या शांती मंत्राने परिषदेची सांगता झाली. सदर कार्यक्रमास प. पू.महामंडलेश्वर जनार्दन स्वामी यांनी आशीर्वादपर व्हिडिओ पाठविला होता.

प्रा. डॉ. मंजुषा कुलकर्णी यांना संस्कृत अनुवादाचा साहित्य अकादमी पुरस्कार

पुणे, २० सप्टेंबर (वि.प्र.) :

डॉ. प्रकाश आमटे लिखित 'प्रकाश वाटा' पुस्तकाचा 'प्रकाशमार्गाः' हा संस्कृत अनुवाद केल्याबद्दल प्रा. डॉ. मंजुषा कुलकर्णी यांना सन २०२० चा साहित्य अकादमी पुरस्कार जाहीर झाला आहे. पुणे येथील मेनका प्रकाशनाने सन २०१७ मध्ये हे पुस्तक प्रकाशित केले होते. राष्ट्रीय संस्थानचे सचिव डॉ. के. श्रीनिवास राव यांनी ही घोषणा केली आहे.

५०,००० रु. रोख व ताम्रपत्र असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे. प्रकाशमार्गाः या संस्कृत आवृत्तीचे प्रकाशन तत्कालीन मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्या हस्ते आणि डॉ. प्रकाश आमटे व डॉ. मंदा आमटे यांच्या उपस्थितीत गेल्या वर्षी ७ ऑगस्टला संस्कृत दिनाचे औचित्य साधून प्रकाशन करण्यात आले होते.

ऑल इंडिया ब्लू टाइगर एसोसिएशन की और से स्वास्थ प्रशिक्षक दीपा हड़कर की महिला अध्यक्ष पद पर नियुक्ति

के रवि (दादा) ,,उपदेश टाइम्स

मुंबई स्वस्थ जीवन के लिए संतुलित आहार और नियमित व्यायाम आवश्यक है ।लोगों के स्वास्थ्य के लिए पूरे समय काम करने और उन्हें बहुमूल्य मार्गदर्शन और प्रशिक्षण देने वाली स्वास्थ्य प्रशिक्षकका श्रीमती दीपा हड़कर को डोंबिवली महिला अध्यक्ष के रुप में मान्यता दी गई है। ऑल इंडिया ब्लू टाइगर एसोसिएशन %जाति भेदभाव को तोड़ें और समाज से जुड़ो उस अवधारणा पर काम करने के अवसर के लिए दीपा हड़कर चारो ओर से बहुत-बहुत धन्यवाद दिया जाए रहा हैं !साथ ही इस खुशी को और बढ़ावा देते हुए कई सामाजिक कार्यकर्ता , पत्रकार, क्षेत्र के दिग्गज ऑल इंडिया ब्लू टाइगर एसोसिएशन में शामिल हुए ।उनकी भी नियुक्ति की गई हैं 7 जिनमें आनंद शिंदेकर (पत्रकार) मुंबई महासचिव, श्रीमती दीपा हडकर (स्वास्थ्य सामाजिक) डोंबिवली शहर अध्यक्ष महिला, आदेश गायकवाड़ (शिक्षा, स्वास्थ्य) मुंबई सचिव, युवा नेतृत्व प्रतिक भालेराव, सोशल मीडिया हेड वार्ड नंबर 133 इन सभी को ऑल इंडिया ब्लू टाइगर के सर्वेसर्वा विलास रुपवते , नामदेव उबाले अगले सामाजिक, राजनीतिक, शैक्षिक कार्य के लिए शुभकामनाएं देकर उन्हें नियुक्ति पत्र दिए है !

औरंगाबाद

सन्मान | 'दैनिक भास्कर वुमन ऑफ द इअर' अवॉर्डचे वितरण; 'दिव्य मराठी'चा उपक्रम

कर्तृत्ववान महिलांचा गौरव

ज्योती देशमुख, संगीता सुराणा, मंजुषा कुलकर्णी आणि पूजा चेहुलकर राज्यस्तरीय विजेत्या

नाशिक विभागातील विजेत्या

औरंगाबाद विभागातील विजेत्या

Lokmat Times

NEWS

Aurangabad FIRST

Nod for chambers rules on HC premises... Page 4

'Marathi is changing with the technological age'

DR Y M PATHAN

International Mother Tongue Day Today

किरण गुरव यांना साहित्य अकादमी पुरस्कार

प्रणव सखदेव आणि संजय वाघ यांनाही गौरव; २२ प्रादेशिक भाषांमधील साहित्यिकांचा सन्मान

गुरव, वेरेंकार साहित्य अकादमीचे मानकरी

बालसाहित्यासाठी संजय वाघ, तर प्रणव सखदेव यांना युवा पुरस्कार

'साहित्य अकादमी' विजेत्या

लेखिकांशी गप्पा

LIVE

सोनाली नवांगुळ

मंजूषा कुलकर्णी

लेखिका सोनाली नवांगुळ आणि मंजूषा कुलकर्णी यांना अनुक्रमे मराठी आणि संस्कृत भाषेतील अनुवादासाठी साहित्य क्षेत्रातील मानाचा साहित्य अकादमी पुरस्कार नुकताच जाहीर झाला. 'मध्यरात्रीनंतरचे तास' आणि 'प्रकाशमार्गाः' या दोन्ही पुस्तकांचा या निमित्ताने सन्मान होईल. या दोन्ही पुस्तकांचा अनुवादाचा प्रवास कसा होता, पुस्तकांच्या निमित्ताने एका प्रांतातील, एका समूहाची संस्कृती जगापर्यंत पोहोचते का, असे अनुवाद करताना ही संस्कृती, भाषा, भाषेतील विशिष्ट शब्द समजणे किती सोपे किंवा किती अवघड असते, इंटरनेटवरचे भाषांतर आणि लेखकांच्या लेखणीतून उतरलेला अनुवाद यात नेमका फरक काय... अशा विविध प्रश्नांची उत्तरे जाणून घेण्यासाठी जागतिक अनुवाद दिनाच्या निमित्ताने या दोन्ही लेखिकांशी थेट गप्पा मारण्याची संधी 'मटा फेसबुक लाइव्ह'च्या माध्यमातून.

कधी? आज, ३० सप्टेंबर, सकाळी ११ वाजता

संवाद साधण्यासाठी लिंक : https://www.facebook.com/matamumbai

महाराष्ट्र टाइम्स

'चला वाचू या'मध्ये स्मिता तांबे, विजय मिश्रा

स्मिता तांबे | प्रमोद लिमये

मंजुषा कुलकर्णी | विजय मिश्रा

» मुंबई टाइम्स टीम

लोकांमध्ये उत्तमोत्तम साहित्याची आवड निर्माण होऊन ते लोकांपर्यंत पोहोचावे आणि एकूण साहित्याबद्दल अभिरुची निर्माण व्हावी, या अनुषंगाने एक सातत्यपूर्ण वाचन चळवळ उभी करण्यात आली आहे. त्याचं नाव आहे 'चला, वाचू या'. या अभिवाचन उपक्रमाचा कार्यक्रम रविवारी (दि. २८) संध्याकाळी ५ वाजता प्रभादेवीच्या पु.ल. देशपांडे महाराष्ट्र कला अकादमीमध्ये होतो आहे. यात प्रसिद्ध अभिनेत्री स्मिता तांबे, अभिनेते विजय मिश्रा, राज्याच्या भाषा संचालिका मंजुषा कुलकर्णी आणि ज्येष्ठ रंगकर्मी प्रमोद लिमये वाचन करणार आहेत.

व्हिजन आणि पु. ल. देशपांडे महाराष्ट्र कला अकादमीच्या संयुक्त विद्यमाने जून २०१५ मध्ये 'चला, वाचू या' हा उपक्रम सुरू करण्यात आला. दर महिन्याला सलग उपक्रम स्वरूपात सुरू झालेला आणि यशस्वी वर्षपूर्ती झालेला अभिवाचनाचा हा मुंबईतील पहिला उपक्रम आहे. अवघ्या वर्षभरात या उपक्रमाला रसिकांचा उत्तम प्रतिसाद मिळाला.

आजवर या उपक्रमामध्ये ज्येष्ठ अभिनेते जयंत सावरकर, अभिनेते व कवी किशोर कदम 'सौमित्र', संगीतकार कौशल इनामदार, दिग्दर्शक चंद्रकांत कुलकर्णी, ज्येष्ठ साहित्यिका उषा मेहता, साहित्यिक अनंत भावे, अभिनेते विजय कदम, राजन ताम्हाणे, शैलेश दातार, सुशील इनामदार, शर्वाणी पिल्ले, मानसी कुलकर्णी, प्रसिद्ध कवी आणि कोकण मराठी साहित्य परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. महेश केळुसकर, किरण येले, भक्ती रत्नपारखी, लेखक-दिग्दर्शक कौस्तुभ सावरकर, वृत्तनिवेदिका प्राजक्ता धर्माधिकारी, शुभांगी सावरकर, हेमंत बर्वे, ज्येष्ठ लेखक रवी लाखे, पुणे एसएनडीटी कॉलेजच्या मराठी विभागप्रमुख डॉ. प्रिया जामकर, अभिनेते अभिजित झुंजारराव, वृत्तनिवेदक विजय कदम आदींसह अनेक मान्यवरांनी यापूर्वीची अभिवाचन सत्रं गुंफली आहेत. हा कार्यक्रम रसिकांसाठी विनामूल्य आहे.

AWARDS & RECOGNITIONS

HER AWARDS

Her remarkable contributions to language, literature, and cultural preservation have earned her over 200 prestigious awards, recognizing her excellence in education, administration, and literary advancement. Some of her most important recognitions are as follows:

NOTABLE AWARDS & RECOGNITIONS

1. World Record in the 'High Range Book of World Records' in Marathi Poetry.
2. Sahitya Akademi Award
3. Jeevan Gaurav Puraskar
4. Konkan Marathi Sahitya Parishad
5. Maharashtra Shree
6. ETv Super Woman
7. Dainik Bhaskar Woman Award
8. Mumbai Marathi Granth Sangrahalay
9. Shiksha Shree

Her accolades reflect not just individual excellence but a lifelong dedication to empowering society through art, language, and literature—honoured by leading institutions, cultural forums, and government bodies across India.

Rujutu Foundation Mahila Sammelan

Receiving State Level 'Dainik Bhaskar Women Award' from Famous Marathi Actress Sonali Kulkarni

Receiving Award for Sanskrit Kavya at Delhi Sanskrit Academy

State Level Sakhi Samradni Award Ceremony

ENARR

महिला महोत्सव २०२१
तेजस्विनी पुरस्कार वितरण सोहळा

''हाय रेंज बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्डस्'' मध्ये मराठी काव्य रचनेचा विश्वविक्रम झाल्याबद्दल
गौरव सोहळा

अखिल भारतीय
वैदिक सम्मेलन २०१८

॥ स्मृतिचिन्ह ॥

संस्कृत जनपद सम्मेलनम्
संस्कृत भारती शाखा-वणी
लोकमान्य टिळक महाविद्यालय संस्कृत विभाग
गौरवचिन्हम् ।

सन्मानपत्र

पहिले
प्रेरणा शिक्षक
साहित्य सम्मेलन
२०१३
उत्कृष्ट शिक्षक पुरस्कार

॥हीरकमहोत्सवः॥
१९६३-२०२३
Department
of SANSKRIT
University of Mumbai
Diamond Jubilee Year Celebrations
संस्कृतं
जनाय।
UNIVERSITY OF MUMBAI
Dr. Manjusha Kulkarni

राज्यस्तरीय पुरस्कार सोहळा
२०१९
पत्रकार उत्कर्ष समिती
(महाराष्ट्र)
आदर्श शिक्षक

ब्राह्मण अधिवेशन
२०२५
॥ सन्मानचिन्ह ॥
आयोजक : अखिल भारतीय पेशवा संघटना

राज्यस्तरीय साहित्य
पुरस्कार २०१९
लेखक सुनील रंगराव देसाई
बाल साहित्य पुरस्कार
अणुविज्ञानातील झंझावात डॉ. अनिल काकोडकर
डॉ. मंजूषा कुलकर्णी
सन्मानचिन्ह
कै.नायब सुभेदार रंगराव देसाई व कै शेवंता रंगराव देसाई
मिणचे खुर्द यांचे स्मरणार्थ

डॉ. मंजुषा कुळकर्णी

colors
Woman
ARTS AND CULTURE
colors
Woman
ARTS AND CULTURE

ऋजुता फाऊंडेशन

Awarded to
Dr. Manjusha Kulkarni
कोकण मराठी साहित्य परिषद
कोकण मराठी साहित्य परिषद - रत्नागिरी
मराठी भाषा गौरव दिवस
डॉ. मंजुषा कुलकर्णी

साहित्य अकादेमी अनुवाद पुरस्कार 2020
मंजूषा कुलकर्णी
साहित्य अकादेमी
51st Ward Level Science Exhibition
2023-24
(SOUTH ZONE, G-NORTH AND SOUTH WARD)
Token of Appreciation
HON. DR. MANJUSHA KULKARNI
Chief Guest
Dr. Antonio da Silva High School &
Jr. College of Commerce
Dadar (W), Mumbai - 400 028
December 7, 2023

स्मृती पुरस्कार

MSCW

९७ वे
अखिल भारतीय मराठी
साहित्य संमेलन, अमळनेर

९५ वे अखिल भारतीय
मराठी साहित्य संमेलन
उदगीर २०२२
डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

2023
उत्तेजनार्थ
शासकीय ज्ञान-विज्ञान महाविद्यालय,
औरंगाबाद.

लेखिकेचा परिचय

- **डॉ. मंजूषा पंढरीनाथ कुलकर्णी,**

पीएच. डी. (संस्कृत), नेट (संस्कृत), सेट (शिक्षणशास्त्र), एम.ए. (संस्कृत), एम.एड., राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ (महाराष्ट्र शासन, भारत) (सहाय्यक प्राध्यापक - संस्कृत)

२३१ समर्थ अलंकार, सदनिका क्र. २, कवितांच्या बागेसमोर, विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराजवळ, ज्योतीनगर, छ. संभाजीनगर - ४०० ००५

ई-मेल : dr.manjushak@gmail.com

मोबाइल : + ९१ ९८२२८ ३९४९१ । व्हाट्सएप; +९१ ९०८२१ ६१५२४

सध्या :

- **प्रशासकीय अधिकारी, मुख्यमंत्री कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई (महाराष्ट्र)** येथे राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ म्हणून कार्यरत.
- महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामध्ये राज्यात सर्वप्रथम स्थान अधिगत आणि राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ शासनसेवेमध्ये २२ वर्षांपासून कार्यरत.
- **संस्कृत सल्लागार मंडळाची सदस्य, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली. (https://sahitya-akademi.gov.in)**
- व्यापकदृष्ट्या मान्यताप्राप्त संस्कृत भाषातज्ज्ञ, **साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२० प्राप्त,** उच्च शिक्षणातील शैक्षणिक विचारवंत, उच्च प्रशंसित कवयित्री, लेखिका, संशोधक आणि वक्ता.
- तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी लिखित ''वैदिक साहित्याचा इतिहास'' (२६० पृष्ठे) या **मराठी पुस्तकाचा (साहित्य अकादमी पुरस्कृत) संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्याचा विशेष प्रतिष्ठेचा प्रकल्प** साहित्य अकादमीने प्रदान केला होता, जो पूर्णत्वाला जाऊन साहित्य अकादमीद्वारे अनुवाद प्रकाशित.
- आचार्य बाळाराव **सावरकर लिखित स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांच्या चरित्राच्या (अंदाजे २००० पृष्ठांच्या) ४ खंडांचा अत्यंत सन्मानाचा संस्कृत अनुवाद प्रकल्प** स्वातंत्र्यवीर सावरकर राष्ट्रीय स्मारक, मुंबई यांनी स्वाधीन केला आहे. त्यापैकी प्रथम खंडाचा अनुवाद पूर्ण झालेला असून प्रकाशनाच्या मार्गावर.

- गेल्या २५ वर्षांपासून, भाषा, साहित्य, संस्कृती, कला, नाटक, शिक्षण आणि भाषेशी संबंधित विधायक कार्याचा प्रसार करण्याच्या ध्येयाने प्रेरित अन् कार्यरत आहे.
- संस्कृतच्या प्राध्यापिका, वसंतराव नाईक शासकीय कला आणि सामाजिक शिक्षण संस्था, नागपूर.
- **महाराष्ट्र शासनाच्या पहिल्या पूर्णवेळ महिला भाषा संचालक आणि महाराष्ट्र राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग, महाराष्ट्र शासनमध्ये प्रशासकीय अधिकारी** ह्या पदांवर कार्यभार सांभाळला.
- पुणे विद्यापीठातून पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षण पूर्ण केले
- तसेच पुण्यातील एसएनडीटी विद्यापीठामधून देखील बी.एड. आणि एम.एड. पूर्ण केले.
- एकाच वेळी पुणे विद्यापीठ आणि टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अव्वल येण्याचा बहुमान मिळवला.
- MPSC वर्ग-एक परीक्षेमध्ये संस्कृत या विषयामध्ये सर्वप्रथम येण्याचा बहुमान
- विविध राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि परिसंवादांमध्ये अनेक शैक्षणिक शोधनिबंध सादर केले आणि अनेक प्रतिष्ठित पुरस्कार जिंकले.

लक्षणीय योगदान :

डॉ. मंजूषा या भाषा, कला, नाटक, संस्कृती, प्रशासन, साहित्य आणि शिक्षण या क्षेत्रांमध्ये अनेक बहुमुखी भूमिकांमध्ये योगदान देत आहेत. त्या संस्कृतमधील एक प्रसिद्ध प्राध्यापिका, एक प्रसिद्ध वक्ता, एक विचारशील प्रवचनकार, एक वाचक, एक उद्घोषक, एकल-कलाकार-नाट्यकलावंत/ सादरकर्त्या, एक कवयित्री, एक संशोधक, एक लेखिका आणि अशा अनेक क्षेत्रांमध्ये नैपुण्य असलेल्या विदुषी आहेत.

गेल्या काही वर्षांमध्ये डॉ. मंजूषा यांनी भाषिक संशोधन, अनुवाद, भाषा आणि कोशविकास आणि भाषा धोरणाची निर्मिती अशा अनेक महत्त्वपूर्ण क्रियाकार्यांचे नेतृत्व केले आहे. शिक्षण, साहित्य, प्रशासन आणि संस्कृती या

क्षेत्रातील त्यांच्या अद्भुत योगदानाबद्दल त्यांना अनेक पुरस्कार आणि सन्मानचिन्हांनी सन्मानित करण्यात आले आहे.

डॉ. मंजूषा यांनी मराठी कवितेच्या क्षेत्रात जागतिक स्तरावर विश्वविक्रमधारक अशी एक अनोखी ओळख निर्माण केली आहे आणि चरित्र, कविता, ललित आणि तात्त्विक तसेच वैचारिक लेखन अशा सर्व संबंधित शैलींमध्ये त्या एक उत्कृष्ट आणि प्रथितयश लेखिका म्हणून चमकत आहेत.

प्रकाशमार्गा: हे पुस्तक डॉ. प्रकाश बाबा आमटे यांच्या चरित्राचा (मराठी भाषेतील) डॉ. मंजूषा यांनी केलेला संस्कृत अनुवाद आहे ज्याला २०२० वर्षातील साहित्य अकादमीच्या अनुवाद पुरस्काराने गौरविले गेले. डॉ. आमटे यांच्या या अद्भुत जीवनप्रवासाचा संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्यात डॉ. मंजूषा यशस्वी ठरल्या आहेत.

‘‘**साहित्यिक व्रत**’’ म्हणून गेल्या ६ वर्षांपासून, डॉ. मंजूषा रोज काव्यरचना रचत आहेत आणि प्रसारित करत आहेत. त्यानिमित्ताने मराठी कवितेतील ‘हाय रेंज बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड’ मध्ये जागतिक विक्रम केल्याबद्दल महाराष्ट्राचे माजी राज्यपाल श्री. भगतसिंग कोश्यारी जी यांच्या हस्ते डॉ. मंजूषा यांचा सत्कार झाला आहे.

प्रकाशित पुस्तके –

- डॉ. मंजूषा यांनी मराठी, संस्कृत आणि इतर भाषांमध्ये अनेक उत्तम पुस्तके लिहिली आहेत आणि त्यांचे पहिले पुस्तक ‘विवाह संस्कार’ २०१० या वर्षी प्रकाशित झाले. त्यानंतर डॉ. मंजूषा यांनी संस्कृतमधील इतर अनेक पुस्तके प्रकाशित केली आहेत ज्यामध्ये श्यामस्य माता, विवेकानंदस्य विचारसौंदर्यम्, वेदकालीन स्त्रीरत्नानि, स्मृतिवचनानि, स्मृतिप्रतिपादित न्याय:, विवेकरत्नानि, प्रकाशमार्गा : अशी अनेक पुस्तके संस्कृतमध्ये रचली व अनुवादित केलेली आहेत. तर ‘प्राचीन भारतीय समाज’, ‘सूर्य शक्ती और मानव’, ‘कौटिलीय अर्थशास्त्र’, ‘स्मृतीग्रंथ – भाग १ और २’ ही त्यांची हिंदी भाषेतील पाच पुस्तके प्रकाशित झाली आहेत.

  त्यांच्या मराठीतील पुस्तकांमध्ये अनमोल विचार ठेवा – नचिकेता (लेखांचा संग्रह), लावण्यखणी (मराठी लावणी गाण्यांचा संग्रह), कणखरबाणा राणी

अहिल्या (अहिल्याबाई होळकर यांचे चरित्र), मृद्‌गंध (ग्रामीण मराठी भाषेतील कवितांचा संग्रह), एक पाती गवताची (ललित लेखसंग्रह), प्रीतसुधा, आरसपाणी–जीवनगाणी (मानवी जीवनावरील कवितांचा संग्रह), गोड–गोड पापा (बालकवितांचा संग्रह), सर्ग–निसर्ग, संतोष, उत्कर्ष, पूर्वा, सृष्टीगंध, युगंधरा, सुख सुखाचं, पानापानातली कथा (निसर्गावरील कविता), नाथा पंढरीनाथा, ईश भाग्येश, निरव नमन (देवभक्तीपर), मंगेश, आंदण (प्रासंगिक), रूप–स्वरूप, श्रीरंग (राधाकृष्ण), अलवार, मधुश्री, सहा सोहळे (ऋतू), सुधांशु (चंद्र), दिव्यांतरी (सूर्य), बकुळफुले, अळुमाळु, सुरभी, कामिनी, फुललेलं मौन (फुलांवरील कविता), खाणाखुणा (पशु), वैष्णवी (पक्षी), नादश्रुती, श्वेता (तिच्यावरील प्रीत कविता), स्वामिनी (स्त्रीजीवन – भाग १), मृणालिनी (स्त्रीजीवन – भाग २), प्रमिला (धरती–आकाश), लाघव वेळा (सकाळ–संध्याकाळ), मनमंदिरा, तेजशलाका, उदय, मंजुभारती, क्षणांचं देण, आयुष्याचं गाव (जीवनपर कविता), प्रियतमा शुभांगी, नेहा, सुधीर, दरवळ तुझे नि माझे (त्याच्यावरील प्रीत कविता), मन्मनी, इंदुमती, मंजुश्री, मानसी (ललितलेख), बोल बरवे, मनस्विनी, हृदयस्पर्शी (रसिक प्रतिक्रिया – कवीश्वर), प्रतिसाद, रसिकवरा, हृदयतरंग, अनुबंध (अन्य रसिक प्रतिक्रिया), गंधराणी (मिश्र कविता), श्रावणी (पाऊस कविता), उल्का (गझल), तेंव्हा (वेळा), नभ मोजताना (धरती–आकाश), जरा रेंगाळले (वाट), रंगतनु, कृष्णकांत (रंग), कविता माझी, लोभसवाणी (सर्वोत्कृष्ट कविता), कवडसा, मृण्मयी, अबोली, अनावर मना, मल्मली, अक्षरा, अनुरंग, नवी नवेली, मन ओथंबुन गेले, उमलवाट, (मिश्र कविता) मन मनुल्या (मन), यांचा समावेश आहे.

याशिवाय विज्ञानातील संस्कृत, स्मृती धारा भाग–१ आणि भाग २, चतुरंग, शोधामृत, संस्कृत मराठी उखाणे, गौरवगाथा सूर्याची, जीवनचिंतन, भावमंजूषा, विचारकणिका, वेदकालीन स्त्रीरत्ने आणि अणुविज्ञानातील झंझावात – डॉ. अनिल काकोडकर, प्राचीन भारतीय समाज. ही पुस्तके देखील प्रकाशित आहेत. त्यांचे मराठीमध्ये ‘मंजु मंजिरी’ आणि ‘सर्ग निसर्ग’ नावाने ऑडिओ कवितासंग्रहही प्रकाशित झालेले आहेत.

प्रकाशनाच्या वाटेवरील पुस्तके –

(मन) – वेध मनाचा, शब्द पाखरं, मन मोहरून माझे, (प्रीत त्याची तिच्यासाठी) – शब्द तुझ्या नावाचे, (पशु-पक्षी – घरटे) स्पंदन रेषा, (सुख-दुःख) – सुखाचा किनारा, (नाती) – थांब जरा तू, (गंध-सुगंध) – दूर त्या तिथे, आनंद गंधपाणी, (स्त्रीजीवन) – उडण्या हे आभाळ, (चंद्र आणि लज्जा या भावनांवरील कविता) – घडते नवेच काही. (संस्कृत बाल काव्यसंग्रह) – बालमोदिनी, सुधा मूर्ती यांच्या 'तीन हजार टाके' या मराठी पुस्तकाचा संस्कृत अनुवाद – त्रिसहस्रसीवनम्, (संस्कृत अनुवाद) – मनुष्यः.

मिळालेले पुरस्कार :

पुरस्काराचे नाव आणि वर्ष –

- कोकण मराठी साहित्य परिषदेचा अत्यंत मानाचा २०२२-२३ चा ललित गद्य विभागातील द्वितीय क्रमांकाचा सौ. लक्ष्मीबाई व राजाभाऊ गवांदे पुरस्कार 'एक पाती गवताची' या ललितलेखसंग्रहास प्राप्त झाला आहे.
- शिक्षाश्री सन्मान – २०२४
- स्व. वा.ना. उत्पात स्मृती पुरस्कार – २०२३
- परळी भूषण पुरस्कार २०२३
- मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय २०२३ पुरस्कार (गौरव गाथा सूर्याची साठी)
- संस्कृत भाषा सभा नाशिक, महाराष्ट्र तर्फे डॉ. व्ही. एम. गोगटे स्मृती पुरस्कार २०२३
- अखिल ब्राह्मण मध्यवर्ती संस्था, नाशिक २०२२ तर्फे सन्मान आणि सत्कार
- अखिल देशस्थ ऋग्वेदी ब्राह्मण मध्यवर्ती मंडळ, वडोदरा तर्फे ''साहित्य रत्न'' पुरस्कार २०२२
- सरस्वतीदेवी विद्या विकास ट्रस्ट पुरस्कार २०२२
- प्रेमचंद सन्मान २०२२
- अणुविज्ञानातील झंझावात : डॉ. अनिल काकोडकर – ३ राज्यस्तरीय पुरस्कार प्राप्त
- महात्मा फुले राज्यस्तरीय बाल-साहित्य पुरस्कार (महाराष्ट्र साहित्य प्रतिष्ठान) २०२१

- राज्यस्तरीय संत नामदेव चरित्र साहित्य पुरस्कार २०२०
- लेखक सुनील रंगराव देसाई राज्यस्तरीय बाल-साहित्य पुरस्कार २०२९
- संस्कृतसाठी साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२०
- राष्ट्रपती पुरस्कार विजेते दिवंगत व्ही.डी. सर्जे गुरुजी प्रतिष्ठानचा जीवन गौरव पुरस्कार २०१८
- पत्रकार उत्कर्ष समिती (मुंबई)चा राज्यस्तरिय आदर्श शिक्षक पुरस्कार २०२७
- शेतकरी शिक्षण प्रसारक मंडळ आष्टी जि. बीड (महाराष्ट्र) चा राज्यस्तरीय आदर्श पुरस्कार
- द्वारका प्रतिष्ठानचा राज्यस्तरीय सर्वोत्कृष्ट प्रशासक पुरस्कार
- गोस्वामी संत तुलसीदासकृत रामचरित मानस पुरस्कार २०२६
- राज्यस्तरीय दैनिक भास्कर महिला पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय लोकमत सखी सम्राज्ञी पुरस्कार २०१२
- दिल्ली संस्कृत अकादमी, अखिल भारतीय-नवोदित - संस्कृत कवि प्रतियोगिता पुरस्कार २०१२
- लोकमत माझी आई पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय महिला गौरव पुरस्कार २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - संहितालेखन प्रथम पारितोषिक २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - नाट्य द्वितीय पारितोषिक २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०१०
- S.N.D.T. महिला विद्यापीठ, सर्वतृतीया २००१
- मध्यप्रदेश संस्कृत अकादमी राष्ट्रीय निबंध रचना पुरस्कार १९९८
- महाराष्ट्र राज्यशासन संस्कृत प्राविण्य पुरस्कार १९९८

- **Digital Content :**

अ.क्र.	तपशील	लिंक
१	सखी सह्याद्री मुलाखत, दि. १०-१०-२०२४	https://www.facebook.com/share/v/FmEuAjAVeKGrunYB/?mibextid=WC7FNe
२	सोनाली नवांगुळ, डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमीचा अनुवादासाठी पुरस्कार	https://www.loksatta.com/pune-news/sonali-nawangul-dr-manjusha-ku-lakarni-sahitya-akademi-award-for-translation-akp-94- 2600116 ?utm_source =whatsapp_web & utm_medium =social& utm_campaign=socialsharebuttons
३	''आपल्यालाच आपला प्रकाश होता आलं पाहिजे.'' साहित्य अकादमीचा पुरस्कार मिळाल्या नंतर मंजुश्री यांनी दिलेला हा संदेश आपल्या सर्वांसाठी साहित्य अकादमी पुरस्कार विजेत्या डॉ. मंजूषा कुलकर्णी MaxWoman वर.	https://youtu.be/Lqu-YF4G-rw
४	डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमी पुरस्कार	https://www.madhyamvruttseva.com/डॉ-मंजूषा-कुलकर्णी-यांचा/

५	महाराष्ट्राचे माननीय राज्यपाल यांचे ट्वीट	<https://twitter.com/mah a_governor/status/ @maha_governor 1439559856764030979 ?s=08 <https://twitter.com/mah a_governor/status/143955 9859536482304?s=08
६	संस्कृत भाषाव्रताचा सन्मान 'प्रकाशवाटा' या डॉ. प्रकाश आमटे यांच्या आत्मचरित्राचा संस्कृत अनुवाद डॉ. कुलकर्णी यांनी 'प्रकाशमार्गा:'	https://www.loksatta.com //lokrang/sahitya- akademi-award-for- translation-autobiography- of-prakash- amte-poet-prof-dr- manjusha-kulkarni- prakashwata-zws- 70-2612674/lite/ ?utm_source=whatsapp_ web&utm_medium=social& utm_campaign=socials harebuttons
७	https://mr.wikipedi a.org	https://mr.wikipedia.org/ wiki/मंजूषा_कुलकर्णी
८	प्रा.डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांचा महाराष्ट्र राज्याच्या मा. राज्यपालांच्या हस्ते अभिनव साहित्यिक विक्रम केल्याबद्दल सत्कार	https://youtu.be/ 6x7BRzz_seo

९	प्रशासक आणि संस्कृत विद्वान - डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्याशी भेट (डीडी न्यूजद्वारे)	https://youtu.be/ 7a5dNUZKnRk
१०	@MahaGovtMic	https://twitter.com MahaGovtMic/status 1476551366352924 672?s=08
११	कवयित्री डॉ.मंजूषा कुलकर्णी यांचा जागतिक काव्य विक्रम केल्याबद्दल राज्यपालांच्या हस्ते सत्कार 'साहित्यिक व संतांनी देश एकसूत्रात बांधला' भगतसिंह कोश्यारी	https://twitter.com/ InfoVidarbha/status/ 1418559733921816 580?s=20
१२	साहित्याच्या पारावर डॉ. मंजूषा कुलकर्णी सखी सह्याद्री - डीडी सह्याद्री दूरदर्शन मुंबई	https://youtu.be/ VEJcY4GX7tg
१३	सखी सह्याद्री	<https://youtu.be/IT LxInwuJc ; https:/ youtu.be/7a5dNUZKnRk
१४	खास कार्यक्रम / नवदुर्गासह डॉ.मंजूषा कुलकर्णी / नवरात्री स्पेशल / सकाळ मीडिया	https://youtu.be/ m1Ot_LzxI4k

१५	मनीषा नवपुते यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/ story.php?story_fbid=1266 533350529198id=10001517 6343763&sfnsn=wiwspwa
१६	संजीव खानझोडे यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/ story.php?story_fbid= 4429100480484776 id=100001546044035 sfnsn=wiwspwa
१७	ऑडिओ अल्बम – ''सर्ग_निसर्ग'' ऑडिओ अल्बम – ''मंजुमंजिरी''	<https://vy6s8.app.goo.gl/ NKnJ> https://vy6s8.app.goo.gl /A8Z5
१८	Special Screening of 100th Episode of Mann Ki Baat from Raj Bhavan	https://www.youtube.com /live/7-dyWQaLA?si=mid 7qSf_HIM6WQ8q
१९	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग – १	https://youtu.be/TrNMBV_ ysf8?feature=shared
२०	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग –२	https://youtu.be/NpvMk- Pu4dOs?si=typfHtOvNg- 1hDXgT

सारांश :

- एकूण अनुभव (शैक्षणिक) : २२ वर्षे
- एकूण अनुभव (प्रशासकीय) : १३ + वर्षे
- व्याख्याने आणि भाषणे : १००० पेक्षा जास्त
- प्रवचने : ५०० हून अधिक
- शोधनिबंध प्रकाशित : १०० हून अधिक
- स्वलिखित पुस्तके (प्रकाशित) : ११८
- स्वलिखित पुस्तके (आगामी) : १४
- संशोधन प्रकाशने : १६
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत सहभाग (आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय आणि राज्यस्तरीय) : ४०
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत स्रोत-व्यक्ती / तज्ज्ञ म्हणून सहभाग : २०० हून अधिक
- पुरस्कार : २०० पेक्षा जास्त
- मिळालेल्या शिष्यवृत्ती : ९
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. पदवी प्राप्त विद्यार्थी : ०५
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. संशोधन कार्य सुरू असलेले विद्यार्थी : ०४

• • •